

Nr 1

Memorial med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse.

Bankoutskottet, som vid sitt första sammanträde denna dag emottagit den av fullmäktige i riksbanken, jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges riksbank, till utskottet avgivna berättelsen om bankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1962, får härmed enligt gällande instruktion till riksdagen överlämna samma berättelse.

Stockholm den 16 januari 1963

På bankoutskottets vägnar:

NILS STAHLÉ

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Schmidt, Gustaf Henry Hansson, Åke Larsson, Gorthon, Augustsson och Mattsson;

från andra kammaren: herrar Sköldin, Persson i Appuna, Berglund, fru Renström-Ingénäs, herrar Hansson i Önnarp, Carlsson i Stockholm och Nordgren.

Till Riksdagens Bankoutskott.

Jämlikt föreskrift i 37 § lagen för Sveriges Riksbank får fullmäktige i riksbanken härmed till bankoutskottet avgiva berättelse angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1962.

Kreditpolitiken

Den svenska ekonomin har under 1962 präglats av tydliga tecken på en konjunkturavmattning, som visat sig främst i industriens investeringar och i exportefterfrågan för några av våra viktigaste exportvaror. Den anpassning av den ekonomiska politiken som skett har utöver bostadsbyggandet och investeringsfonderna även berört penningpolitiken. På det penningpolitiska området har en serie lättnader genomförts med en kraftig ökning av den totala kreditgivningen som följd.

Redan under senare delen av 1961 hade en viss svaghet i efterfrågesituationen framträtt för skogsindustrierna, järnmalmsgruvorna och järnverken, och den starka expansionen av industriens investeringar visade tendenser att stagnera. Den ekonomiska utvecklingen under 1962 kom också att kännetecknas av en lägre expansionstakt. Industriproduktionen ökade med 3 % mot 5 % under föregående år, och sysselsättningen inom industrien låg något lägre. En verklig nedgång av aktiviteten kunde dock konstateras endast inom trä- och massa-industrin och vid järnmalmsgruvorna. Sysselsättningssvårigheterna var begränsade till vissa områden, främst de nordligaste länen. De starkt ökade igångsättningar inom bostadsbyggandet och utnyttjandet av investeringsfonderna motverkade riskerna för arbetslöshet inom byggnadsindustrin vintern 1962—63. Den totala exporten fortsatte att stiga, trots det tryckta läget på vissa exportområden, och importöverskottet låg kvar vid den relativt låga nivå som nåddes 1961. Valutareservens tillväxt fortsatte också. Reserven uppgick vid slutet av året till 4 359 mkr, dvs. 569 mkr mer än vid utgången av 1961.

Konjunkturavmattningen har motiverat att den tidigare restriktiva kreditpolitiken lättats, så mycket hellre som varken betalningsbalansens eller statsbudgetens utveckling givit anledning till oro. Målet för kreditpolitiken under 1962 har därför varit att underlätta kreditförseln till näringslivet och bostadsbyggandet.

Redan i november 1961 hade riksbanken sänkt de för affärsbankerna rekommenderade likviditetskvoterna från 43 % för de fem största bankerna jämte Sparbankernas Bank och Jordbrukets Bank och 33 % för de flesta av de övriga, till 30 % för den förstnämnda gruppen och 25 % för övriga. Sänkningen innebar,

i kombination med en ökning av banksystemets likviditet, att grunden lades för en ökad bankutlåning. Den sammankrympning av den totala kreditströmmen, som karakteriserat utvecklingen från våren 1960, hade upphört redan vid mitten av år 1961 och efterträts av en viss ökning.

I januari upphörde riksbanken att tillämpa det särskilda räntetillägg, den s. k. straffrântan, som hade införts i maj 1961 och som för den del av en banks upplåning i riksbanken, som översteg hälften av dess egna fonder, förde upp lånekostnaden till maximalt 9 %.

Riksbankens officiella diskonto sänktes under första halvåret 1962 i två etapper: från 5 till 4,5 % fr. o. m. den 6 april och till 4 % fr. o. m. den 8 juni. Som normalt följdes diskontoförändringarna av lika stora nedsättningar av bankernas obundna räntesatser vid in- och utlåning.

I fråga om inlåningsräntorna kan erinras om att bankinstituten efter överläggningar med riksbanken fr. o. m. mars införde två nya långa inlåningsräkningar med 6 resp. 12 månaders uppsägningstid och med räntesatser som med $\frac{1}{4}$ resp. $\frac{1}{2}$ procentenhet överstiger kapitalsamlingsräkningens. Betydande be-
lopp kunde väntas bli överförda till de nya räkningarna, något som även syntes kunna medföra att bankernas räntemarginaler krympte. För att motverka eventuella tendenser till en motsvarande ökning av utlåningsräntorna och hävda diskontots betydelse för bankernas räntesättning, fäste riksbanken uppmärksamheten på att den vid behov i räntepåverkande syfte kunde utvidga sin utlåning till allmänheten. För att bevara det potentiella räntepolitiska vapen, som utlåningen till allmänheten utgör, har riksbanken under 1962 sökt effektivisera sin organisation för växeldiskontering och även bedrivit sådan diskontering i något större omfattning än under föregående år.

Mot bakgrunden av den förbättrade balansen på kapitalmarknaden ansåg riksbanken det ändamålsenligt att medge en smidigare räntebildning vid emission av obligationer och för bundna in-teckningslån. Vid diskontosänkningen i april uttalades därför, att emissionsvillkor och bundna räntor i fortsättningen skulle fritt få anpassa sig efter marknads-läget. Nedjusteringarna i samband med diskontosänkningarna blev något mindre för de långa räntorna än för de obundna bankräntorna och uppgick sammanlagt till 0,6—0,75 procentenheter. Sedan april kvarstår av riksbankens ränterekommendationer endast, att räntesatser icke bör bindas för längre tid än tio år.

Placeringsrekommendationerna till kapitalmarknadsinstituten anpassades i juni till den nya linjen i kreditpolitiken. Härvid avskaffades den rekommendation till sparbankerna som innebar, att deras utlåning för andra ändamål än nyproducerade bostäder skulle begränsas till 50 % av inflytande amorteringar och slutbetalningar å lån. För livförsäkringsbolagen hade gällt, att de skulle använda 75 % av nettoökningen av sina resurser till placeringar, som avsåg staten eller nyproduktion av bostäder; denna andel sänktes till 50 %. Rekommendationen till livförsäkringsbolagen är sålunda nu av samma innehåll som den som avser sakförsäkringsbolagen. Likviditetsrekommendationen till affärs-

bankerna har icke ändrats sedan sänkningen av likviditetskvoterna i november 1961. Ingen av de återstående rekommendationerna torde under 1962 ha inneburit någon faktisk begränsning av de berörda institutens kreditgivning.

Staten avstod under 1962 från långfristig upplåning. Under förra delen av året återbetalades förfallande korta statslån, varefter följde en serie korta emissioner med resultat, att för året som helhet den utestående obligationsskulden visade en relativt obetydlig ökning. Hypoteksinstituten fick i mera allmän omfattning medgivande att fritt sälja obligationer. Bostadsinstituten fick även tillåtelse att använda en viss del av lånevalutan för finansiering av andra objekt än nya bostadsfastigheter. För kommun- och industrilån gavs emissionstillstånd i så snabb takt, som var möjligt med hänsyn till marknadsefterfrågan.

Utvecklingen på kreditmarknaden kom under årets lopp att karakteriseras av en stark kreditexpansion, som främst visade sig i obligationsemissionerna för bostadssektorn, näringslivet och kommunerna, och i affärsbankskrediterna till näringslivet. Emissionerna av obligations- och förlagslån för andra låntagare än staten steg från 1 900 mkr år 1961 till 3 800 mkr år 1962. Lånekön eliminerades praktiskt taget helt i fråga om obligationslån för hypoteksinstituten, och ej heller beträffande industrier och kommuner förelåg vid årets slut några av bankerna anmälda önskemål om emissioner.

Bakom tillväxten av obligationsköpen låg endast till en mindre del en ökning av kreditutbudet på marknaden utanför affärsbankerna, eftersom den starka ökningen av allmänna pensionsfondens placeringsbehov motvägdes av en närmast motsvarande minskning av allmänhetens intresse för värdepappersplaceringar. De stora emissionerna möjliggjordes emellertid också genom att proportionen mellan obligationer och reverslån försköts till de förstnämndas fördel vid försäkringsbolagens, postbankens och sparbankernas placeringar och, framför allt, genom att långtidsplaceringarna kunde skaffa medel till förvärv av nyemittrade hypoteks- och industriobligationer genom försäljning av äldre obligationer till affärsbankerna.

Affärsbankernas kreditutvidgning, både i form av obligationsköp och bankkrediter, spelade därför en avgörande roll i den allmänna kreditexpansionen. Deras likvida tillgångar, i vilka stats- och hypoteksobligationer ingår, ökade under tolv månadersperioden fram till slutet av november med 1 700 mkr och deras utlåning till allmänheten med 1 500 mkr (exkl. bostadsbyggnadskrediterna 1 800 mkr). En förutsättning för affärsbankernas utlånings- och placeringspolitik har varit, att deras kassaställning under vårmånaderna var mer tillfredsställande än föregående år, och att de till följd av riksbankens politik varit mera oförhindrade att vid behov falla tillbaka på upplåning i riksbanken.

Sverige har liksom tidigare aktivt deltagit i det internationella finansiella samarbetet. Under året har riksbanken biträtt det generella lånearrangemanget för att stärka Internationella valutafondens resurser och ett avtal om kortfristiga krediter mellan centralbankerna i de nordiska länderna. Här kan även nämnas, att Sverige i förväg återbetalat återstoden av det s. k. Marshallånet.

Det generella lånearrangemanget omfattar de viktigaste industriländerna och innebär, att deltagarna för att förekomma eller motverka en försvagning av det internationella betalningssystemet är beredda att enligt särskilda regler lämna krediter till valutafonden. Totalt omfattar arrangementet för närvarande tio länder med kreditutfästelser på sammanlagt 6 000 miljoner dollar. Den svenska utfästelsen utgör 517 mkr, motsvarande 100 miljoner dollar.

Avtalet mellan de fem nordiska centralbankerna innebär, att de skall bistå varandra genom lån av valutor, dock först sedan vissa kreditmöjligheter hos Internationella valutafonden utnyttjats. Rätten att utnyttja kredit är begränsad till 100 mkr för varje land och skyldigheten att lämna kredit till 200 mkr; för Island gäller lägre belopp.

De av riksbanken noterade marginalkurserna för vissa valutor har icke ändrats under året. Beträffande valutaregleringens tillämpning får hänvisas till valutastyrelsens bilagda berättelse till fullmäktige.

Riksbankens transaktioner

Den ekonomiska utvecklingen under 1962 föranledde riksbanken att uppmjuka den tidigare rätt strama likviditetspolitiken gentemot bankväsendet. Vid sidan av att den s. k. straffröntan från början av året inte längre tillämpades, sökte riksbanken tillgodose bankväsendets kassabehov i den utsträckning som bedömdes erforderlig för att kreditgivningen skulle kunna fortgå obehindrad. Detta ledde indirekt till att affärsbankerna under årets gång kunde visa starka ökningar i såväl direkt utlåning som i innehav av värdepapper.

De operationer från riksbankens sida, som den nämnda inriktningen av politiken föranlett, må här kommenteras i anslutning till tabell 1, som visar förändringarna i riksbankens balansräkningar under de senaste åren. En kommentar synes lämpligen kunna börja med de balansposter som är mer eller mindre fullständigt bestämda utifrån och som därför utgör utgångspunkter för riksbankens operationer på marknaden.

Den utelöpande sedelmängden ökade under 1962 med 460 mkr motsvarande 6,7%. Den relativt starka ökningen står framför allt i samband med de totala inkomsternas stegring. I genomsnitt låg sedelmängden under året 5,5% över 1961 års nivå, med lägre siffror under förra delen av året och högre — omkring 7% — fr. o. m. augusti.

Balansposten depositions- och kapitalräkning har under de senaste tre åren dominerats av kontona för investering i rörelse. På dessa hade stora insättningar ägt rum 1961 och 1960 på grund av de särskilda regler för avsättning till investeringsfond som gällt för dessa år. Första halvåret 1962 skedde normala insättningar på ca 80 mkr. Frisläppandet av investeringsfonder medförde fr. o. m. juli successiva uttag, som fram till utgången av november uppgick till ca 140 mkr. I december kom därtill uttag på 305 mkr, huvudsakligen avseende de 1960 och

Tabell 1. Riksbankens tillgångar och skulder

Förändringar i bokförda värden. Mkr

Tillgångar

	Guld- och valutareserv	Skattkam- marväxlar	Obligationer	Utlåning till banker	Övriga tillgångar	S u m m a
1957	- 88	+ 880	- 220	+ 78	+ 51	+ 701
1958	+ 85	- 290	- 215	+ 8	- 23	- 435
1959	- 279	+ 275	+ 73	+ 149	+ 262	+ 480
1960	+ 269	+ 1 135	- 24	- 235	+ 56	+ 1 201
1961	+ 883	- 245	- 58	-	- 18	+ 562
1962	+ 551	- 405	+ 136	+ 27	+ 5	+ 314

Skulder

	Utelöpande sedlar	Statliga myndigheters check- räkningar	Bankernas check- räkningar	Depositions- och kapi- talräkning	Övriga skulder	S u m m a
1957	+ 242	+ 13	- 105	+ 525	+ 26	+ 701
1958	+ 219	- 115	+ 27	- 684	+ 118	- 435
1959	+ 207	- 12	- 26	+ 27	+ 284	+ 480
1960	+ 293	- 28	+ 17	+ 768	+ 151	+ 1 201
1961	+ 311	+ 91	+ 8	+ 98	+ 54	+ 562
1962	+ 460	- 57	+ 18	- 349	+ 242	+ 314

Anm. I maj 1962 minskade riksbankens värdepappersportfölj genom att riksbankens fordran på svenska staten avskrevs med 500 mkr, varvid skattkammарväxlar på detta belopp överlämnades till riksgäldskontoret utan likvid, samt genom att 250 mkr i obligationer avskildes för en särskild riksbankens jubileumsfond. Siffrorna i tabellen har justerats med hänsyn härtill, varför dessa transaktioner ej påverkar jämförbarheten mellan perioderna.

1961 i särskild ordning insatta medlen. Resultat för året som helhet blev, att de inestående investeringsfondsmedlen minskade med 331 mkr.

Riksbankens guld- och valutareserv ökade under året med 551 mkr. Härav hänförde sig huvuddelen, 383 mkr, till första halvåret.

Nu nämnda faktorer bidrog tillsammans till att stärka bankernas nettoställning gentemot riksbanken. Ställningen fluktuerade dock från månad till månad. Det statliga budgetöverskottet resulterade t. ex. under vårhalvåret i en betydande lösen av skattkammарväxlar i riksbanken och i en tidvis stor upplåning hos riksbanken från affärsbankernas sida. För att förhindra en skärpning av det redan därmed åtstramad kassaläget hos affärsbankerna avstod riksgäldskontoret tills vidare från att söka förnya de korta obligationslån som förföll under våren. Riksbanken å sin sida sökte i viss utsträckning bidra till en

Tabell 2. Affärsbankernas nettoställning gentemot riksbanken

	Mkr											
	Jan.	Febr.	Mars	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1957 ...	400	247	418	231	285	166	441	261	238	209	140	73
1958 ...	204	95	47	11	— 16	— 72	178	131	158	155	116	120
1959 ...	222	109	65	146	25	— 5	67	20	3	34	—123	—12
1960 ...	36	28	—229	— 91	—104	—182	—114	—353	—357	— 99	—165	—23
1961 ...	32	29	—231	—375	—299	—293	—205	14	—201	— 5	—109	58
1962 ...	17	25	6	52	—232	—285	12	— 46	—307	—226	—220	—43

Anm. Nettoställningen under en månad har beräknats som medeltalet av de vid månadens fyra rapportdagar föreliggande differenserna mellan affärsbankernas tillgodohavanden på checkräkning i riksbanken och deras skuld till riksbanken för upptagna lån.

förbättring av penningtillgången inom banksystemet genom köp av värdepapper på marknaden. Ett resultat av dessa åtgärder blev att minskningen i riksbankens portfölj av värdepapper, trots det under första halvåret 1962 ökade budgetöverskottet, begränsades till ca 1 000 mkr mot ca 1 300 mkr under motsvarande period 1961.

Effekten på bankernas kassaställning av nu nämnda balansförändringar framgår av tabell 2, som visar affärsbankernas genomsnittliga ställning mot riksbanken under varje månad 1957—1962. Någon betydande upplåning hos riksbanken förekom icke från december 1961 till maj 1962 och läget vid halvårsskiftet var för bankerna gynnsammare än året innan.

Operationerna under andra halvåret inriktades på att, med bibehållet utrymme för fortsatt ökning av kreditgivningen, binda en del av det likviditetstillskott till banksystemet, som uppstod bl. a. genom de säsongmässiga underskotten på budgeten och utbetalningar från investeringskonton. Genom en serie korta obligationslån sökte riksgäldskontoret att i samråd med riksbanken neutralisera likviditetstillskottet. Riksbankens behållning av skattkammarväxlar och obligationer minskade, tvärt emot den vanliga säsongrytmen, under månaderna juli—november och affärsbankerna stod med korta avbrott i skuld till riksbanken från augusti till slutet av december.

Kreditmarknaden

Den svenska kreditmarknaden kännetecknades under 1962 av en synnerligen omfattande upplåning från den privata sektorns sida. Förändringen från 1961 dominerades av en kraftig tillväxt i näringslivets upplåning, vilket innebar en betydande omsvängning i jämförelse med de båda föregående åren, då likvidi-

teten pressats och lånemöjligheterna varit begränsade. Men en ökning förelåg även i efterfrågan på bostadskrediter. Inom den offentliga sektorn ökade budgetunderskottet för kommunerna, medan ett växande budgetöverskott redovisades för staten.

Bland förändringarna på utbudssidan var ökningen i affärsbankernas kreditgivning i form av direkta lån och förvärv av obligationer den mest påtagliga. Tillväxten av allmänna pensionsfonden innebar ett ökat kreditutbud från denna, men å andra sidan minskade allmänhetens förvärv av värdepapper, varför kapitalmarknadens totala placeringar ökade i relativt begränsad utsträckning. Ökningen hänförde sig till obligationerna. Aktieförvärven minskade, och i fråga om den direkta långivningen från kapitalmarknadsinstitutet inträffade ej någon större förändring.

Utvecklingen hos olika låntagargrupper

Staten

Statens inkomster täckte under 1962 såväl utgifterna för investering, konsumtion och inkomstöverföring som kapitalbehovet för statens utlåning, och ett inkomstöverskott om 599 mkr uppstod. Även under 1961 förelåg ett inkomstöverskott uppgående till 365 mkr, medan tidigare under en lång följd av år utgiftsöverskott förelegat. Statens utgifter har visserligen fortsatt att stiga, men inkomsterna har stigit kraftigare. Successiva 12-månaderstal för utgiftsöverskottet visar en sjunkande trend fr. o. m. ingången av 1960. Först i maj 1961 förbyttes emellertid utgiftsöverskotten i inkomstöverskott (diagram A).

Statens upplåningsverksamhet var under 1962 i huvudsak koncentrerad till lån av mera kortfristigt slag. Förfallande kortfristiga obligationslån inlöstes till ett belopp av 579 mkr och nyemissioner inbringade ett belopp av 769 mkr. Skattkamarväxel- och dagslånerörelsen var omfattande men resulterade i nettoåterbetalning. Ett premielån emitterades, huvudsakligen utgörande konvertering av 1946 års förfallande lån. Netto inflöt 50 mkr. Inga andra långfristiga lån emitterades, men vissa återbetalningar av ursprungligen långfristiga krediter ägde rum. Härvid märks främst inlösen av återstående delen (83 mkr) av de krediter på sammanlagt 106 mkr, som Sverige beviljades år 1949 från den amerikanska staten (Marshallånet), och delåterbetalningen (144 mkr) av de under åren 1951 och 1952 uttagna avgifterna vid export av skogsindustriella produkter. Totalt minskade statens långfristiga skulder med 125 mkr och de kortfristiga med 962 mkr. Minskningen av den kortfristiga statsskulden betingades till ett belopp av 500 mkr av riksbankens nedskrivning av sin skattkamarväxelfordran på staten. Korrigeras för denna nedskrivning och dessutom för förändringen av statens tillgodohavanden i riksbanken, uppgår minskningen i den kortfristiga statsskulden till 474 mkr, vilket belopp tillsammans med förändringen i den långfristiga skulden svarar mot det ovan redovisade inkomstöverskottet.

Tabell 3 A. Kreditmarknaden 1961

Nettobelopp för 12-månadersperioden t. o. m. september 1961. Mkr

Långgivare och finansobjekt	Låntagare				Summa
	Staten	Kommuner	Bostäder	Näringsliv	
Riksbanken	169	—	102	—	271
Skattkammarväxlar	212	—	—	—	212
Obligationer	— 43	—	102	—	59
Reverslån m. m.	—	—	—	—	—
Affärsbanker	— 577	— 27	318	366	80
Dagslån	20	—	—	—	20
Skattkammarväxlar	142	—	—	—	142
Obligationer	— 726	— 11	— 30	12	— 755
Aktier	—	—	—	9	9
Reverslån m. m.	— 13	— 16	348	345	664
Andra banker	37	141	1 441	314	1 933
Dagslån	85	—	—	—	85
Skattkammarväxlar	7	—	—	—	7
Obligationer	— 68	34	146	125	237
Reverslån m. m.	13	107	1 295	189	1 604
Enskilda försäkringsinrättningar .	— 54	83	380	329	738
Skattkammarväxlar	— 19	—	—	—	— 19
Obligationer	— 35	— 20	232	— 4	173
Förlagsbevis	—	—	—	16	— 16
Aktier	—	—	—	144	144
Reverslån m. m.	—	103	148	205	456
Offentliga försäkringsinrättningar	29	144	312	168	653
Obligationer	29	22	303	127	481
Förlagsbevis	—	—	—	4	4
Reverslån m. m.	—	122	9	37	168
Allmänheten (restpost)	122	26	87	527	762
Dagslån	20	—	—	—	20
Skattkammarväxlar	— 2	—	—	—	— 2
Obligationer	91	26	87	107	311
Förlagsbevis	—	—	—	37	— 37
Aktier	—	—	—	457	457
Reverslån m. m.	13	—	—	—	13
Samtliga långgivare	— 274	367	2 640	1 704	4 437
Dagslån	125	—	—	—	125
Skattkammarväxlar	340	—	—	—	340
Kortfristiga obligationer	— 850	—	—	82	— 768
Långfristiga obligationer	98	51	840	285	1 274
Förlagsbevis	—	—	—	49	— 49
Aktier	—	—	—	610	610
Reverslån m. m.	13	316	1 800	776	2 905

Anm. »Kreditmarknaden» omfattar i denna tabell statens, kommunernas, bostadssektorns och näringslivets totala upplåning i banker och försäkringsinrättningar samt deras kapitalanskaffning utanför bankerna och försäkringsinrättningarna mot aktier, förlagsbevis och obligationer (för staten även andra finansobjekt än obligationer). Upplåningen är räknad netto, d. v. s. upplånade belopp har

Tabell 3 B. Kreditmarknaden 1962

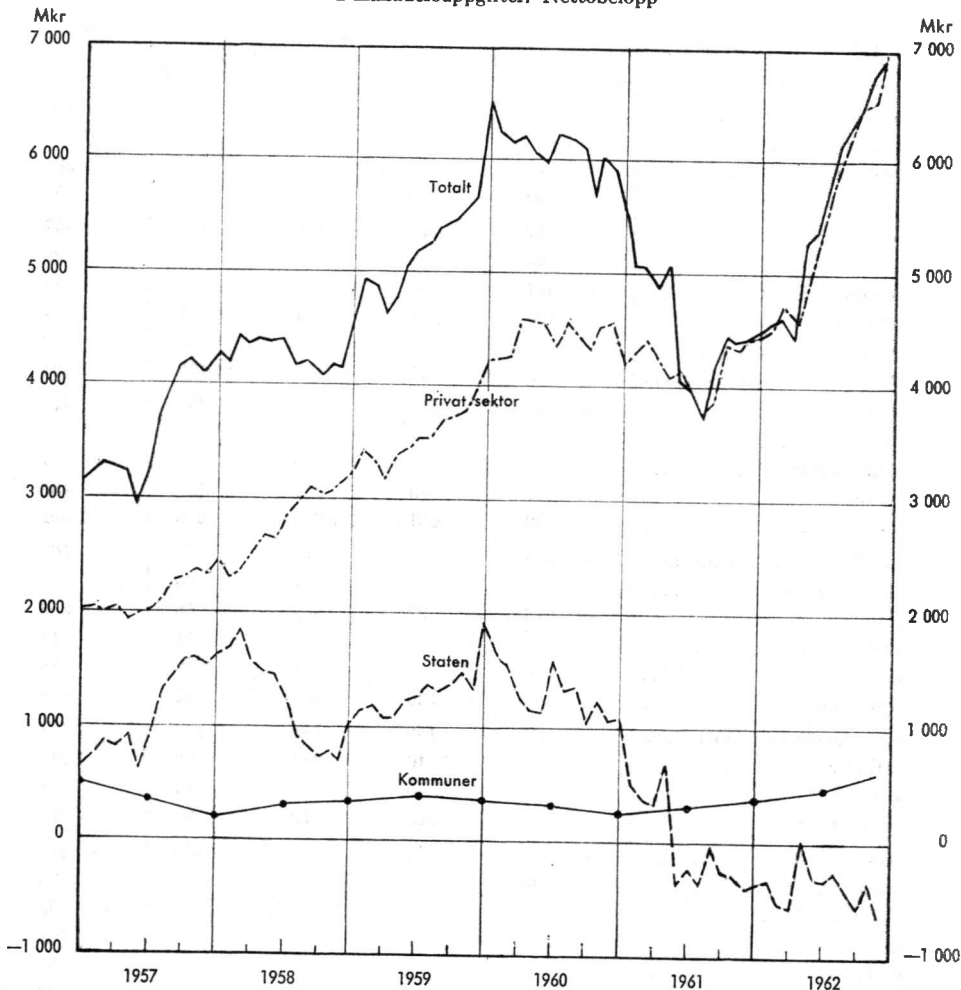
Nettobelopp för 12-månadersperioden t. o. m. september 1962. Mkr

Långgivare och finansobjekt	Låntagare				Summa
	Staten	Kommuner	Bostäder	Näringsliv	
Riksbanken	— 921	—	160	2	— 759
Skattkammarväxlar	— 1 019	—	—	—	— 1 019
Obligationer	48	—	160	—	208
Reverslån m. m.	50	—	—	2	52
Affärsbanker	1 313	47	— 139	1 586	2 807
Dagslån	— 25	—	—	—	— 25
Skattkammarväxlar	514	—	—	—	514
Obligationer	826	—	334	37	1 197
Aktier	—	—	—	53	53
Reverslån m. m.	— 2	47	— 473	1 496	1 068
Andra banker	— 157	381	1 279	441	1 944
Dagslån	10	—	—	—	10
Skattkammarväxlar	— 4	—	—	—	— 4
Obligationer	— 111	80	272	195	436
Reverslån m. m.	— 52	301	1 007	246	1 502
Enskilda försäkringsinrättningar..	— 273	98	719	223	767
Skattkammarväxlar	—	—	—	—	—
Obligationer	— 273	— 22	582	69	356
Förlagsbevis	—	—	—	14	14
Aktier	—	—	—	58	58
Reverslån m. m.	—	120	137	82	339
Offentliga försäkringsinrättningar	31	159	892	392	1 474
Obligationer	31	40	864	279	1 214
Förlagsbevis	—	—	9	45	54
Reverslån m. m.	—	119	19	68	206
Allmänheten (restpost)	— 578	91	23	333	— 131
Dagslån	30	—	—	—	30
Skattkammarväxlar	— 92	—	—	—	— 92
Obligationer	— 353	91	23	70	— 169
Förlagsbevis	—	—	—	— 37	— 37
Aktier	—	—	—	300	300
Reverslån m. m.	— 163	—	—	—	— 163
Samtliga långgivare	— 585	776	2 934	2 977	6 102
Dagslån	15	—	—	—	15
Skattkammarväxlar	— 601	—	—	—	— 601
Kortfristiga obligationer	121	—	8	10	139
Långfristiga obligationer	47	189	2 227	640	3 103
Förlagsbevis	—	—	9	22	31
Aktier	—	—	—	411	411
Reverslån m. m.	— 167	587	690	1 894	3 004

minskats med återbetalade. Siffrorna för riksbanken har i tabell 3 B justerats på samma sätt som i tabell 1. Dessutom har riksbankens skattkammarväxelinnehav minskats med statens tillgodohavande i riksbanken, så att statens upplåning överensstämmer med budgetutfallet. Brister i källmaterialet har i en del fall nödvändiggjort uppskattningar.

Diagram A. Kreditmarknaden 1957—1962

Den totala upplåningen och dess fördelning på låntagare
12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Anm. Diagrammet omfattar samma material som tabell 3. Dessutom ingår i den privata sektorn förutom bostadssektorns och näringslivets kapitalanskaffning även affärsbankernas förlagsbevis- och aktieemissioner, som dock i intet fall överstigit 190 mkr. Obligationsbeloppen har i diagrammet beräknats efter emissionsdatum och i tabellen efter inbetalningsdag. Även andra olikheter i beräkningssätten föreligger.

Varje punkt på de olika kurvorna anger upplåningen under den närmast föregående 12-månadsperioden. Upplåningen är räknad netto (upplånade belopp minus återbetalade).

Kommunerna

Kommunernas utgifter ökade från 1961 till 1962. Även inkomsterna steg men ej i samma utsträckning. Finansieringsbehovet, som 1961 utgjorde ca 400 mkr, kan beräknas ha ökat med mellan ett och två hundra miljoner kronor.

Upplåningen steg emellertid betydligt mera än finansieringsbehovet. Förklaringen härtill ligger delvis i det ändrade kreditmarknadsläget. De begränsade möjligheterna till upplåning under 1961 drev kommunerna liksom andra låntagare till att använda egna likvida tillgångar, såsom banktillgodohavanden m. m., i relativt stor utsträckning. Under 1962 med då föreliggande större upplåningsmöjligheter tilltog lånefinansieringen, och de likvida tillgångarna ökade. Utvecklingen har naturligtvis inte varit enhetlig för alla kommuner. För många kan mycket väl finansieringsbehovet ha överstigit upplåningen.

Tillväxten av kommunernas upplåning 1962 hänförde sig till såväl reverslånen som obligationslånen. Upplåningen mot reverser hos postbanken och sparbankerna var relativt omfattande, likaså lånen hos enskilda och offentliga pensionsinrättningar. Totalt torde kommunernas reverslåneskulder under 1962 ha ökat med ca 500 mkr. Upplåningen mot obligationer uppgick brutto till 376 mkr och netto till ca 325 mkr. Under 1961 hade kommunerna upplånat mot reverser netto ca 350 mkr och mot obligationer ca 50 mkr.

Den privata sektorn

Sedan mitten av 1961 har kommunernas upplåning i stort sett balanserats av skuldåterbetalningarna från staten, och nettoupplåning från hela den offentliga sektorn har endast sporadiskt förekommit. Den privata sektorns upplåning har däremot som nämnts ökat i betydande utsträckning. En särredovisning av denna upplåning i bostadskrediter och övriga krediter, huvudsakligen bestående av lån till näringslivet, visar en avsevärt kraftigare ökning i näringslivets upplåning än i fråga om bostadskreditgivningen. Under lång tid har bostadskrediterna i öppna marknaden regelmässigt varit det största beloppet — för 1961 ca 2,6 miljarder kronor att jämföras med 1,7 à 1,8 miljarder kronor för näringslivet. Under 1962 kan näringslivets upplåning beräknas ha kommit upp i nivå med bostadskreditgivningen och eventuellt överstigit denna, trots att den senare ökat till drygt 2,9 miljarder kronor.

Det mest intressanta draget i *bostadskrediternas* utveckling under 1962 är förskjutningen från byggnadskrediter till slutliga bostadslån. Genom hypoteksinrättningarnas synnerligen omfattande obligationsemissioner alltifrån fjärde kvartalet 1961 växte under de sista månaderna av 1961 och under 1962 primär- och sekundärlångivningen i betydande grad. För 12-månadersperioden t. o. m. september 1962 uppgick kreditgivningen till bostadssektorn från hypoteks- och försäkringsinrättningarna, postbanken och sparbankerna till ca 3,4 miljarder kronor, väsentligen slutliga lån, vilken siffra kan jämföras med 2,3 miljarder kronor för 12-månadersperioden t. o. m. september 1961. Affärsbankernas nyutlåning till bostadsbyggandet höll sig på en oförändrad eller något högre nivå än under de närmast föregående åren, men genom de omfattande avlyften minskade de utestående beloppen. Under sommaren och hösten 1962 förekom hos affärsbankerna praktiskt taget inga oavlyftade krediter i färdigställda bostadsfastigheter,

Tabell 4. Inlåningen hos bankerna

Förändringar i inestående belopp. Mkr

	12-månadersperioderna t. o. m. november		
	1960	1961	1962
Riksbanken ¹	912	391	— 369
Affärsbanker	— 579	483	2 799
Kapitalsamlings- och sparkasseräkning	1 111	1 048	— 969
Kapitalräkning med 12 månaders uppsägning ²	2 829
Kapitalräkning med 6 månaders uppsägning ²	1 126
Övriga räkningar	— 1 690	— 565	— 188
Sparbanker ³	910	1 034	1 279
Postsparbanken	374	329	429
Postgiro	47	— 28	264
Centralkassor för jordbrukskredit	110	157	185
Summa	1 774	2 366	4 587

¹ Siffrorna för riksbanken avser andra insättare än banker och statliga myndigheter.² Kapitalräkning med 12 resp. 6 månaders uppsägning infördes i mars 1962.³ Siffrorna är uppskattade med ledning av uppgifter från de 81 större sparbankerna.

utöver de som normalt måste förekomma i deras lånerörelse. Bankernas intresse av att på nytt öka stocken av byggnadskrediter har inneburit att tillgången på sådan kredit för såväl bostadsbyggandet som andra byggnadsinvesteringar varit god.

För industrin fortsatte de fasta investeringarna att växa under 1962, ehuru i en lägre takt än under 1961. Inom handeln synes investeringstakten däremot ha ökat. För de totala privata fasta investeringarna förelåg dock en mindre ökning under 1962 än tidigare och för investeringarna i lager redovisas en minskning. Trots detta ökade *företagens upplåning* mycket kraftigt under 1962. Under 1960 och första hälften av 1961, då upplåningen hölls tillbaka av en stram kreditpolitik, täcktes finansieringsbehovet i relativt stor utsträckning genom krediter mellan företagen och genom ianspråktagande av banktillgodohavanden. Under 1962 med då föreliggande bättre upplåningsmöjligheter ökade lånefinansieringen. Handelskrediterna fick en mindre omfattning, och banktillgodohavandena ökade. Avsättningar på investeringskonton i riksbanken bidrog framför allt under 1960 men även 1961 till en minskning av de likvida tillgångarna inom näringslivet. Under 1962 förekom däremot nettoåterbetalning av avsatta medel.

Ökningen av företagens långfristiga kapitalanskaffning under åren 1960 och 1961 fortsatte 1962. Aktieemissionerna gav ett lägre belopp 1962 men obligationsemmissionerna ett avsevärt större. Av företagens totala upplåning hänförde sig dock den kraftigaste ökningen till upplåningen i affärsbankerna. För 12-månadersperioden t. o. m. september 1962 kan denna upplåning beräknas ha upp-

gått till ca 1 500 mkr mot endast ca 350 mkr under 12-månadersperioden ett år tidigare.

Hushållens inkomster ökade från 1961 till 1962 ej oväsentligt mera än konsumtionen, och deras finansiella ställning förbättrades. Banktillgodohavandena steg betydligt, men däremot torde enskilda personers förvärv av aktier och obligationer ha avtagit.

Kreditförmedlingen över den organiserade kreditmarknaden

Som tidigare nämnts var verksamheten på kapitalmarknaden betydligt livligare under 1962 än tidigare. Detta berodde väsentligen på ett mycket starkt ökat intresse från affärsbankernas sida för placeringar i obligationer. Dessa placeringar ökade nämligen under 12-månadersperioden fram t. o. m. september 1962 med nära 1 200 mkr, att jämföras med en minskning under motsvarande period fram till september 1961 med ca 750 mkr. Det senaste årets obligationsförvärv inkluderar de teckningar som affärsbankerna gjort på statens korta obligationslån, men däri ingår också betydande förvärv från marknaden avseende både långt och kort material. De omfattande obligationsemissionerna har hos de placerande institutionerna framkallat en önskan att göra sig av med äldre material för att bereda utrymme för nya längre placeringar. Den betydande avsättningen av obligationer på marknaden under det senaste året har sålunda till stor del finansierats genom bytestransaktioner mellan placerarna och affärsbankerna.

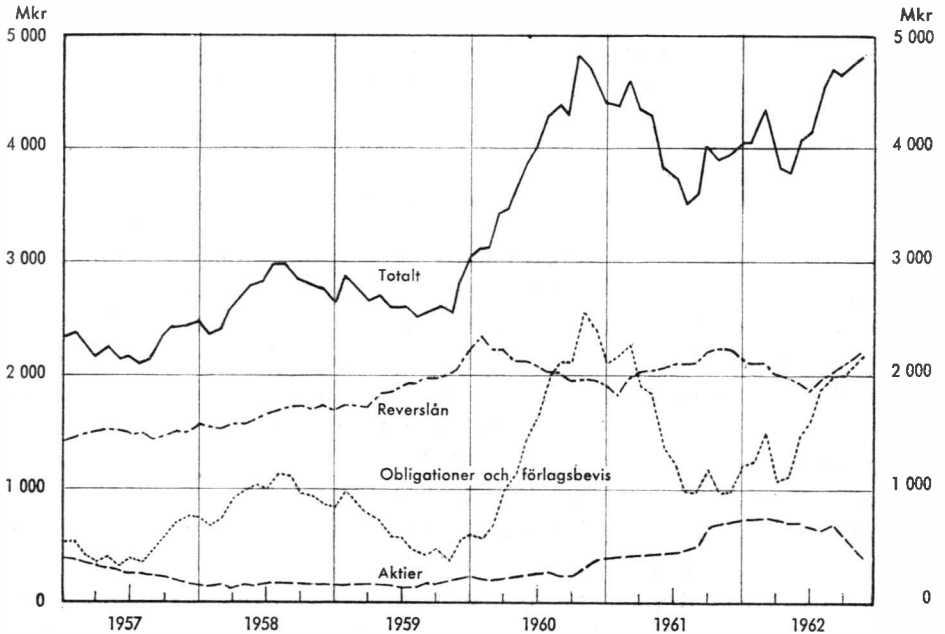
Kapitalmarknaden

Det totala placeringsbehovet hos andra än affärsbankerna under det gångna året har om man tar hänsyn till förändringen i »allmänhetens» värdepappersinnehav ökat rätt obetydligt jämfört med 1961. Sparbankerna, postbanken och de enskilda försäkringsinrättningarna har placerat ungefär samma belopp båda åren, men inom ramen för detta har en förskjutning av intresset ägt rum mot obligationsplaceringar. De senare har sålunda ökat från ca 400 mkr till ca 800 mkr inom ramen för en total placeringskapacitet båda åren om ca 2 700 mkr. En väsentlig förändring i placeringarna har däremot inträtt inom gruppen offentliga försäkringsinrättningar, där allmänna pensionsfonden helt dominerar. Här har det årliga placeringsbeloppet, avläst i september 1961 och september 1962, ökat från ca 650 mkr till närmare 1 475 mkr. Det tillskott av långfristigt kapital, som därmed framträtt på marknaden, har emellertid motvägts av att övriga, icke institutionella, placerare på kapitalmarknaden — »allmänheten» — övergått ifrån en ganska stor nettoplacering till nettoförsäljning av värdepapper.

För »allmänhetens» del har nämligen de årliga placeringarna, avlästa vid samma tidpunkter som nyss nämnts, förändrats från nettoförvärv av värdepapper om ca 760 mkr till försäljningar om ca 130 mkr. Här ligger en förändring om ca 890 mkr, en förändring som uppväger det ökade placeringsbehovet det senaste året från allmänna pensionsfondens sida. Om sålunda den totala

Diagram B. Kapitalmarknaden 1957—1962

12-månadersuppgifter. Nettobelopp

Anm. »Kapitalmarknaden» är avgränsad på följande sätt. Från den totala kreditgivningen enligt tabell 3 har all affärsbankernas och riksbankens kreditgivning avskilts. Vidare har avskilts upplåningen mot andra statspapper än obligationer på marknaden utanför affärsbankerna och riksbanken, huvudsakligen bestående av postbankens kortfristiga kreditgivning till staten. Affärsbankernas emissioner av förlagsbevis och aktier har lagts till.

Varje punkt på de olika kurvorna anger kreditgivningen under den närmast föregående 12-månadersperioden. Kreditgivningen är räknad netto (placerade belopp minus återbetalade).

kapitalmarknaden, omfattande institutionella placerare och »allmänheten», under 1962 icke visat någon väsentlig förändring i placeringsbehovet, har dock inom ramen härför ett större intresse än tidigare för obligationsemissioner förelagt. Denna förskjutning i placeringsinriktningen och affärsbankernas medverkan i de förut nämnda bytestransaktionerna utgör den väsentliga förklaringen till den ökade omfattningen av emissionsverksamheten under 1962.

Emissionerna av obligationer under år 1962 gällde så gott som helt hypoteks-, industri- och kommunobligationer. Reverslångivningen till kommunerna ökade, men minskade till näringsliv och bostäder (bostadsfinansieringen över hypoteks-inrättningarna räknas här som kapitalanskaffning mot obligationer). Totalt kan kreditförmedlingen över kapitalmarknaden till kommuner, bostäder och näringsliv för 1962 beräknas ha uppgått till 0,7, 2,9 resp. 1,4 miljarder kronor. Den har för samtliga tre sektorer överstigit beloppen för 1961.

Även om en viss ökning kan registreras av kreditutbudet på kapitalmarknaden under 1962 har det, sedan expansionen begynte 1960, ej haft en obrutet

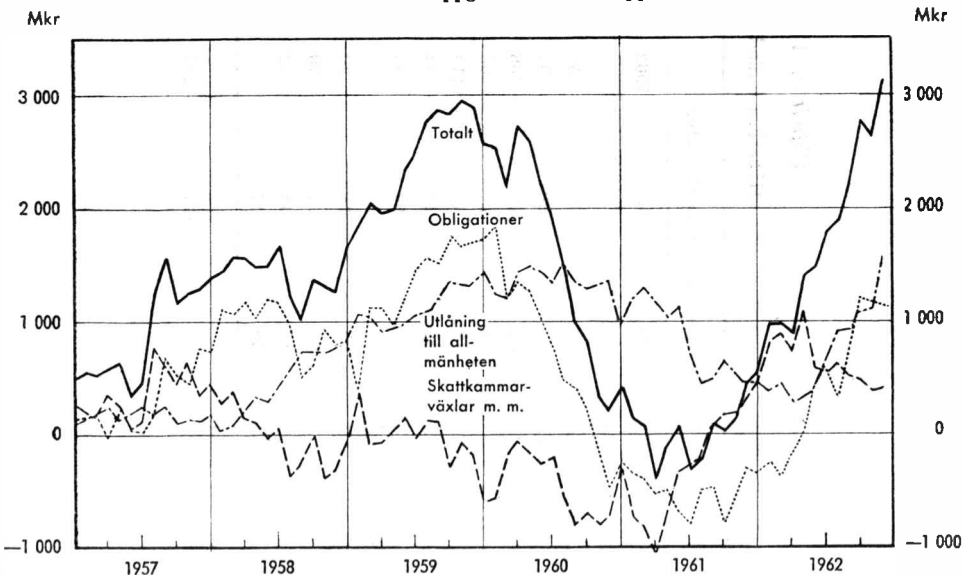
stigande trend. Efter den kraftiga ökningen sistnämnda år avtog placeringarna fram till mitten av 1961, varefter på nytt en tillväxt följde. Under kalenderåren 1960, 1961 och 1962 kan kapitalmarknadsplaceringarna beräknas ha uppgått till 4,4, 4,1 resp. 4,8 miljarder kronor eller tillsammans ca 13 miljarder kronor. Under de tre närmast föregående åren, 1957, 1958 och 1959, uppgick de till 2,4, 2,6 resp. 3,1 miljarder kronor och utgjorde således sammanlagt ca 8 miljarder kronor. Placeringsökningen har till en del bestått av en tillväxt av aktieköpen. Reverslångivningen har också legat på en relativt hög nivå men har ej visat någon stegringstendens efter ingången av 1960. För placeringarna i obligationer redovisas däremot en stark ehuru ojämn stegring. Även under perioder, då obligationsförvärven varit som lägst, har de hållit sig i nivå med toppbeloppen för tiden 1957—1959. Under övriga perioder har de varit avsevärt större (diagram B).

Affärsbankernas rörelse

Expansionen av affärsbankernas kreditgivning 1962 tog formen av en ökning både i den direkta utlåningen och i förvärven av obligationer och skattkammарv axlar (diagram C). Ökningen i obligationsportf ljerna gällde främst statsobligationer, till stor del bestående av papper som köptes från marknaden utanför bankerna. Men även förvärven av hypoteksobligationer fick ökad omfattning.

Diagram C. Affärsbankernas utlåning 1957—1962

12-m nadarsuppgifter. Nettobelopp

Anm. Diagrammet visar affärsbankernas totala utlåning, bestående av l n till allmänheten, förvärv av obligationer samt kortfristig kreditgivning till staten (skattkamm rsv axlar och dagsl n). Varje punkt på de olika kurvorna anger kreditgivningen under den närmast föregående 12-m nadarsperioden. Kreditgivningen  r räknad netto (lämnade krediter minus återbetalade).

Tabell 5. Affärsbankernas utlåning
Månatliga förändringar i utestående belopp. Mkr

	Bostadsbyggnadskrediter			Övrig utlåning			Totalt		
	1960	1961	1962	1960	1961	1962	1960	1961	1962
Januari	— 23	18	— 58	— 49	132	155	— 72	150	97
Februari	— 167	20	32	124	45	83	— 44	65	115
Mars	61	26	— 206	401	313	379	462	339	173
April	21	24	— 65	140	11	145	161	35	80
Maj	13	43	— 113	284	258	504	247	300	391
Juni	97	— 10	— 44	— 26	— 281	14	71	— 291	— 30
Juli	83	— 65	32	207	83	224	290	19	256
Augusti	28	14	— 3	— 121	— 108	— 67	— 93	— 89	— 70
September	— 92	58	39	257	275	443	166	333	482
Oktober	69	— 21	70	— 212	— 210	— 273	— 143	— 230	— 202
November	113	— 18	72	74	91	421	188	73	493
December	38	— 47		— 303	— 207		— 266	— 254	
12-månadersperioden t. o. m. november	264	127	— 292	1 094	311	1 822	1 359	438	1 530

Tabell 6. Affärsbankernas likvida tillgångar och faktorer som påverkat dessa

Mkr

	12-månadersperioderna t. o. m. november		
	1960	1961	1962
<i>Påverkande faktorer</i>			
Total valutareserv	— 438	+ 905	+ 661
Statens kassamässiga utgiftsöverskott	+ 1 067	— 397	— 651
Statspapper placerade utanför riksbanken och affärsbankerna (ökn. —)	— 1 169	+ 190	+ 928
Allmänhetens sedelinnehav (ökn. —)	— 367	— 277	— 431
Företagens investeringsfonder i riksbanken (ökn. —)	— 915	— 369	+ 343
Övriga riksbankstransaktioner	— 163	+ 17	+ 203
Affärsbankernas nettoköp av hypoteksobligationer	+ 118	+ 95	+ 330
Andra affärsbankstransaktioner	+ 260	+ 98	+ 340
Summa	— 1 607	+ 262	+ 1 723
<i>Affärsbankernas likvida tillgångar</i>			
Sedlar, mynt, checkar och postremissväxlar	+ 87	+ 10	+ 28
Nettofordran på inhemska banker	+ 101	+ 137	+ 81
Nettofordran på utländska banker och bankirer	— 632	+ 93	+ 111
Skattkammarsväxlar	— 710	+ 327	+ 441
Stats- och hypoteksobligationer	— 453	— 305	+ 1 062
Summa	— 1 607	+ 262	+ 1 723

Anm. Plustecken anger ökning av affärsbankernas likvida tillgångar, minustecken minskning.

Den direkta långivningen till bostadsbyggandet i form av nya bostadsbyggnadskrediter höll sig som tidigare nämnts på en hög nivå, men på grund av de omfattande avlyften sjönk de utestående beloppen (tabell 5). Under 12-månadersperioden t. o. m. november 1962 lämnades nya byggnadskrediter till ett belopp av 2 077 mkr (föregående 12-månadersperiod 2 049 mkr), men avlyften uppgick till 2 368 mkr (föregående 12-månadersperiod 1 922 mkr). För övrig utlåning växte de utestående beloppen mycket starkt. Större ökningstal än under 1961 redovisades praktiskt taget månad för månad. Bankernas sammanlagda utlåning till bostadsbyggande och övriga ändamål uppgick under 12-månadersperioden t. o. m. november 1962 till 1 530 mkr (netto) att jämföras med 438 mkr under den närmast föregående 12-månadersperioden.

I fråga om bankernas likvida tillgångar ägde en synnerligen kraftig ökning rum under 1962 efter nedgången 1960 och den relativt måttliga stegringen 1961 (tabell 6). Till ökningen 1962 bidrog, förutom bankernas ovannämnda köp från marknaden av stats- och hypoteksobligationer, i första hand tillväxten av valutareserven och delåterbetalningar till företagen av i riksbanken inestående medel på investeringskonton. Åtstramande verkade det statliga inkomstöverskottet liksom också ökningen av allmänhetens sedelinnehav. Olikteten jämfört med

1961 var mest betydande i fråga om obligationsköpen från marknaden och i fråga om utvecklingen av företagens investeringsfonder i riksbanken.

Till följd av kreditexpansionen har en stark ökning av inlåningen skett. Bankernas inlåningsräkningar ökade under 12-månadersperioden t. o. m. november 1962 med 2 799 mkr att jämföras med 483 mkr för 12-månadersperioden ett år tidigare. De likvida tillgångarnas relativt starkare tillväxt innebar en ökning av bankernas likviditetskvoter. Genomsnittet för dessa, beräknade enligt riksbankens rekommendationer, låg i slutet av november 1961 vid 37,7 % och i slutet av november 1962 vid 40,3 %.

Obligationsmarknaden

Kursutvecklingen på obligationsmarknaden dominerades under 1962 av de kursändringar som hängde samman med årets två diskontosänkningar. Under årets första kvartal förblev kurserna i stort sett oförändrade och kursläget tydde inte på att marknaden väntade någon snar förändring av ränteläget. Den första halvprocentiga diskontosänkningen den 5 april gav ej heller omedelbart något nämnvärt utslag i kursställningen, men sedermera inträdde en successiv uppgång innebärande att vid april månads utgång obligationskurserna hade justerats upp med genomsnittligt 1 à 2 procentenheter.

Tabell 7. Köpkurser och effektiv förräntning vid kvartalsskiftet för några representativa statslån

Lån	Kurser					Effektiv ränta				
	1961		1962			1961		1962		
	31.12	31.3	30.6	30.9	31.12	31.12	31.3	30.6	30.9	31.12
5 ½ 1960/75	98 ¾	98 ¾	102 ¾	103 ¼	103 ¾	5,69	5,70	5,07	4,98	4,96
4 ½ 1956/80	88	88 ½	96	95 ¾	96	5,55	5,52	4,84	4,86	4,85
3 ½ 1943/88	78	77	81 ½	81 ¾	81 ½	5,01	5,11	4,76	4,74	4,77
3 1945/85	71	70 ¼	75 ½	75 ½	75 ½	5,14	5,23	4,77	4,78	4,79
3 1934	66	66 ½	69 ½	69	69	4,55	4,52	4,32	4,35	4,35

De under maj och början av juni rådande förväntningarna om ytterligare en diskontosänkning tog sig uttryck i nya kurshöjningar, som för vissa papper var förhållandevis kraftiga. Då diskontosänkningen kom den 7 juni, resulterade den i ett omedelbart utslag på kurserna för långt material med 1 à 2 procentenheter och en mindre successiv höjning under veckorna närmast därefter. De under årets senare hälft tidvis återkommande diskussionerna kring en eventuell tredje diskontosänkning satte inga nämnvärda spår i kursutvecklingen, och det läge som rådde vid halvårsskiftet förblev i stort sett oförändrat till årets slut.

Obligationsmarknaden präglades under 1962 av en livlig emissionsverksamhet. Det framgår av tabell 8, som visar utvecklingen under de sista fem åren, att

Tabell 8. Obligations- och förlagslåneemissioner 1958—1962

Mkr

Låntagare	1958	1959	1960	1961	1962
Staten	989	2 115	1 315	370	1 050
Korta obligationer	689	1 515	89	200	1 000
Långa obligationer	200	450	1 074	—	—
Premieobligationer	100	150 ¹	—	100 ²	50 ³
Sparobligationer	—	—	152	70	—
Hypoteksinstitut	790	824	957	1 416	2 216
Bostadsinstitut	678	755	824	1 269	2 061 ⁴
Övriga hypoteksinstitut	112	69	133	147	155
Övriga låntagare	309	133	455	479	1 586
Industrier	125	80	216	316	1 068
Kommuner	150	—	140	110	376
Kommunala företag	—	—	25	—	34
Banker	2	53	12	18	98
Utlandet	32	—	62	35	10
Summa	2 088	3 072	2 727	2 265	4 852

¹ Dessutom konvertering 250 mkr. ² Dessutom konvertering 300 mkr. ³ Dessutom konvertering 150 mkr. ⁴ Dessutom konvertering 400 mkr.

Anm. Siffrorna avser belopp varom under respektive år avtal om försäljning träffats (tecknade belopp). I beloppen ingår även försäljningar av under tidigare år daterade lån.

staten, vars upplåning under 1960 dominerade marknaden, under 1961 och 1962 tagit den långa marknaden i anspråk med mycket begränsade belopp. En förskjutning har skett i obligationsupplåningen till fördel under 1961 främst för bostadssektorn men under 1962 även för industrin och kommunerna.

Bostadsinstitutet emitterade sålunda under 1962 obligationer för 2 061 mkr exklusive konvertering mot 1 269 år 1961 och 824 mkr år 1960. Försäljningarna koncentrerades till i stort sett tre perioder. Under tiden närmast före den första diskontosänkningen såldes ca 700 mkr, under tiden mellan diskontosänkningarna ca 500 mkr samt i december ca 450 mkr. Under hela året såldes därjämte successivt ca 400 mkr. I oktober förföll ett av stadshypotekskassan 1957 emitterat lån å 400 mkr. Av lånet, som sålunda ursprungligen var 5-årigt, låg huvudparten i affärsbankerna. Ett erbjudande om konvertering till ett nytt 5-årslån lämnades. Det antogs till ett belopp av i runt tal 300 mkr och resterande 100 mkr upplånades mot långa obligationer.

Siffrorna för lån som emitterats av industrier och kommuner under 1962, representerar en förhållandevis ännu större ökning i jämförelse med föregående år än för bostadslånen. Industrin upptog under året obligations- och förlagslån till ett sammanlagt belopp av 1 068 mkr (förra året 316 mkr), medan kommuner och kommunala företag på obligationsmarknaden upplånade 410 mkr (förra året 110 mkr).

Tabell 9. Emissionsvillkor för obligations- och förlagslån under 1962

Räntesats i procent. Emissionskurs angiven då den avviker från pari

	1/1—5/4	6/4—7/6	8/6—31/12
<i>Hypoteksinstitut</i>			
Stadshypotekskassan m. fl. primärlånggivare..	5,5 (99 %)	5,25	5,0
Bostadskreditkassan m. fl. sekundärlånggivare	5,75 (99 %)	5,50	5,25
<i>Industrier</i>			
Obligationer	6,0	5,50 (99 %)	5,25
Förlagslån	6,5	—	5,75
Kommuner	6,0	5,50 (99 %)	5,25
Banker (förlagslån)	6,25 ¹	6,0	5,75—5,50

¹ Dec. 1961

Försäljningarna av bostadsobligationer medförde en motsvarande avlyftning av byggnadskreditiv i bankerna. Under första halvåret uppnåddes sålunda en sådan minskning av affärsbankernas utestående byggnadskreditiv, att balans kunde sägas råda på marknaden för långfristig bostadsfinansiering. Detta läge rådde även vid årets slut.

Beträffande industrisektorn decimerades successivt lånekön i riksbanken. Obligations- och förlagslån släpptes fram i en takt som i vart fall under årets sista månader i stort sett motsvarade efterfrågan, och vid årets slut förelåg från bankernas sida inga anmälda önskemål om emissioner. Genom att jämväl kommunerna i större utsträckning än tidigare tilläts ta obligationsmarknaden i anspråk och den kommunala reversupplåningen därtill under året var jämförelsevis stor, torde vid årets slut en väsentlig del av den tidigare uppdämda efterfrågan inom denna sektor ha eliminerats.

Lånevillkoren för nya obligations- och förlagslån framgår av tabell 9, där de angivna tidsperioderna avser tiden före första diskontoändringen, tiden mellan diskontoändringarna och slutligen tiden efter den sista ändringen. De huvudsakliga förändringarna under året har ägt rum i anslutning till diskontoförändringarna, men en viss omstrukturering mellan olika grupper av lån har skett. Diskontoförändringarna har ej heller alltid givit fullt utslag i räntesättningen på obligationsmarknaden.

Riksgäldskontoret inlöste under vårmånaderna förfallande korta lån å tillsammans ca 600 mkr. Under året emitterades fyra korta lån å tillsammans 1 000 mkr. De förfallande obligationerna låg till övervägande del i affärsbankerna och de nyemitterade köptes huvudsakligen av samma institut. I mars upplades vidare ett nytt premiobligationslån å 200 mkr, varav 150 mkr avsåg konvertering av 1946 års premielån.

Diskontosatserna för skattkamarväxlar med löptiderna 3, 6 och 9—12 månader framgår av tabell 10, som visar att diskontosatserna på skattkamarväx-

Tabell 10. Diskontosatser vid riksgäldskontorets försäljning av skattkammarväxlar

	31/3	30/6	30/9	31/12
3-månaders växlar				
1960	3,85	4,15	4,35	4,5
1961	5,0	5,0	4,0	4,25
1962	4,5	2,25	3,0	2,8
6-månaders växlar				
1960	4,15	4,45	4,65	5,0
1961	5,0	5,0	5,0	5,25
1962	4,5	2,75	4,0	3,8
9—12-månaders växlar				
1960	4,25	4,75	4,75	5,0
1961	5,0	5,0	5,0	5,25
1962	4,75—5,25	3,5—3,75	4,1	4,0—4,1

lar, även om förändringarna varierat, tenderat att falla mera än riksbankens officiella diskonto, ett förhållande som kan tas som ett uttryck för det lättare läge, som under 1962 rått på marknaden.

Aktiemarknaden

Kraftigt stigande aktiekurser under 1959 följdes av en stagnation under 1960. Efter en tillfällig höjning av kursnivån i mitten av 1961 inträffade i september ett markant tendensomslag med fallande kurser. Under 1962 präglades utvecklingen av en genomgående kurssänkning för så gott som samtliga huvudgrupper av aktier. Affärsvärldens generalindex sjönk sålunda under året med 8 %.

Mest markant var nedgången för bruks- och träföretag, för vilka index sjönk med 22 resp. 19 %. För rederiaktier noterades en nedgång med 13 %. Verkstadsaktierna visade en något mera stabil utveckling med en nedgång som stannade vid 2 %. Bankaktierna steg under året med 6 %.

Många faktorer har spelat in i den relaterade utvecklingen. Konjunkturläget i allmänhet med avsättningssvårigheter för cellulosaindustrin och vikande orderingång för varvs- och verkstadsindustrin har medverkat liksom oron på de utländska börserna och det tidvis spända utrikespolitiska läget. Den livliga emissionsverksamheten på såväl aktie- som obligationsmarknaden har vidare krävt kapital och på sitt sätt verkat dämpande på utvecklingen av aktiekurserna. Det bör vidare konstateras, att det senaste årets förhållandevis kraftiga kursfall endast återfört kurserna till läget 1959. Utsträckes jämförelsen något

Diagram D. Affärsvärldens aktieindex 1957—1962

1937 = 100

längre bakåt, visar det sig, att från december 1957 till augusti 1961 Affärsvärldens generalindex stigit med ca 80 %, varefter en nedgång med 15 % fram till slutet av 1962 följt.

Näringslivets kapitalanskaffning genom emission av aktier har under de båda senaste åren varit osedvanligt omfattande med tyngdpunkten förlagd till 1961. De kontanta inbetalningarna till bolagen, exklusive av staten tecknade belopp, uppgick 1961 till 634 mkr och under 1962 till 427 mkr. Under 1959 och 1960 hade inbetalningarna uppgått till 190 resp. 346 mkr. Till en del förklaras de relativt omfattande aktieemissionerna under de båda senaste åren av de nya bestämmelserna om beskattning av utdelningar på aktier emitterade fr. o. m. 1961 (prop. 1960:162). Till nybildade bolag inbetalda belopp för emitterade aktier uppgick under åren 1959—1962 till 40, 105, 94 resp. 134 mkr. Inbetalningarna i äldre bolag uppgick till 150, 241, 541 resp. 293 mkr (netto). Fondemissionerna ökade under tiden 1959—1961 men avtog under 1962.

Valutamarknaden

Valutareserven. Den svenska valutareserven har under de senaste åren utvecklat gynnsamt. Vid utgången av augusti 1962 nådde den sitt hittills högsta värde och uppgick till 4 464 mkr. Den hade då under den senaste förflutna tvåårsperioden ökat med 1 718 mkr eller med drygt 62 % och sedan motsvarande tid föregående år med 877 mkr. Sedan augusti 1962 har utvecklingen varit mera oenhetlig, dock med övervägande underskott. Enligt preliminära siffror uppgick valutareserven vid utgången av 1962 till 4 359 mkr och var därmed 569 mkr större än vid årsskiftet 1961/62.

Valutareserven redovisas månadsvis i tabell 11. Det bör observeras, att de där presenterade siffrorna ibland påverkats av större kapitalrörelser. Som framgår av noten till tabellen har dylika rörelser förekommit inom den statliga sektorn vid ett flertal tillfällen under de senaste åren och totalt resulterat i ett valuta-utflöde om 135 mkr. Därtill kommer att det även inom den privata sektorn

Tabell 11. Sveriges valutareserv

Mkr

	Riksbanken		Affärsbankerna	Totala valutareserven	
	Guld	Valutor	Valutor	Ställning	Förändring under senaste 12-månadersperiod
1957 december	1 134	1 226	478	2 838	+ 73
1958 »	1 053	1 392	546	2 991	+ 153
1959 »	987	1 179	881	3 047	+ 57
1960 »	881	1 554	453	2 888	— 159
1961 »	934	2 385	472	3 790 ¹	+ 902
1962 januari	934	2 431	483	3 847	+ 914
februari	934	2 450	486	3 870	+ 869
mars	934	2 502	495	3 931	+ 882
april	934	2 629	452	4 015	+ 935
maj	934	2 771	405	4 110 ²	+ 809
juni	939	2 762	474	4 175 ³	+ 720
juli	940	2 862	545	4 347 ⁴	+ 697
augusti	939	2 938	588	4 464	+ 877
september	938	2 905	511	4 353	+ 669
oktober	936	2 954	532	4 423	+ 811
november	935	2 931	521	4 387	+ 661
december	935	2 934	490 p	4 359 p	+ 569 p

¹ Valutareserven minskade i aug. 1961 med 104 mkr och i okt. 1961 med 26 mkr genom transaktioner med Valutafonden.

² Valutareserven ökade i maj 1962 med 26 mkr genom en transaktion med Valutafonden.

³ Valutareserven minskade i juni 1962 med 83 mkr genom återbetalning av Marshallånet.

⁴ Valutareserven ökade i juli 1962 med 52 mkr genom en transaktion med Valutafonden.

företagits en del överföringar, vilka överstigit vad som normalt brukar förekomma.

Sveriges guldinnehav har under 1962 varit praktiskt taget oförändrat. Genom valutareservens tillväxt har guldets andel fortsatt att minska och uppgick vid slutet av året till 21 % mot 25 % ett år tidigare. Ställningen gentemot de icke-konvertibla länderna, som vid årsskiftet 1961/62 visade en skuld om 136 mkr, har under året successivt utjämnats, och vid utgången av november hade skulden reducerats till 34 mkr.

Affärsbankernas andel av den totala valutareserven har under året varit relativt konstant och varierat mellan 10 och 13 %. Vid utgången av 1962 utgjorde den 11 % mot 12 % ett år tidigare.

Växelkurserna. Utvecklingen på de viktigaste internationella valutamarknaderna har i stort sett varit lugnare än under 1961. Under året förekommande störningar, såsom försvagningen av den kanadensiska dollarn under våren, kursfallen på vissa utländska fondbörser på försommaren och Kuba-krisen på hösten, föranledde i allmänhet icke någon utpräglad oro, och de kursförskjutningar som inträffade, var relativt begränsade. Till den ökade motståndskraften på detta område har bidragit — förutom förbättrad jämvikt i de internationella betalningsförhållandena — den utbyggnad av samarbetet mellan länderna, som under senare år försiggått i anslutning till Internationella valutafondens verksamhet. Ökad direkt samverkan mellan centralbankerna i de viktigare länderna har också varit av betydelse i detta sammanhang.

Den svenska kronan har varit jämförelsevis fast i förhållande till andra valutor. Sålunda har på den svenska marknaden kurserna för bl. a. US-dollar, pund och tyska mark under större delen av året legat under eller omkring pariteten gentemot den svenska kronan. Från omkring årsskiftet 1961/62 och fram till mitten av mars sjönk kurserna på de utländska valutorna i stort sett kontinuerligt för att därefter stabilisera sig. Under senare delen av november och början av december inträdde en tämligen markant, säsongmässigt betingad uppgång av kurserna på de utländska valutorna i Sverige.

De av riksbanken för vissa valutor noterade marginalkurserna gentemot valutabankerna har under året varit oförändrade.

Canada, som sedan 1950 icke tillämpat något paritetsvärde för sin valuta, anmälde den 2 maj en paritet till Internationella valutafonden, nämligen 0,9250 US-dollar per Can.dollar. I fråga om andra viktigare valutor har några paritetsändringar icke förekommit under 1962.

Clearingkursen gentemot rubel har under året varit föremål för smärre justeringar vid ett flertal tillfällen. Denna kurs följer helt kronkursen i Sovjetunionen.

Betalningsbalansen

Utfallet av bytesbalansen och kapitaltransaktionerna med utlandet under 1962 tyder enligt de preliminära beräkningar som redovisas i tabell 12 på att de in- och utgående betalningarna i stort sett har balanserat. Den efter svenska förhållanden betydande ökningen i valutareserven under 1962, för vilken redogjorts i ett tidigare avsnitt, och som sålunda icke förklaras av betalningsstatistiken, innebär att en betydande positiv »restpost» på nytt uppkommit. Vad som ligger bakom denna är osäkert men kommer att i varje fall till någon del kunna belysas senare, när ett fullständigare statistiskt material står till förfogande.

Utrikeshandeln. Som framgår av diagram E har den successiva ökning i exporten som började redan 1959, fortsatt under 1962. Procentuellt har exporten under vart och ett av de två senaste åren ökat med ca 6 %. Importen har under 1962 stigit ungefär lika mycket, i motsats till 1961 då ökningen stannade vid 1 %.

Till följd av de fallande priserna på järnmalm och skogsprodukter — framför allt på den kemiska massan, som ensam svarar för drygt 10 % av Sveriges exportinkomster — har terms of trade undergått en viss försämring under 1962. Exportpriserna beräknas sålunda ha sjunkit med ca 2 %, medan importpriserna stigit med ca 1 %. På importsidan har verkstadsprodukterna, som svarar för drygt 30 % av importvärdet, stigit i pris med ca 3 %.

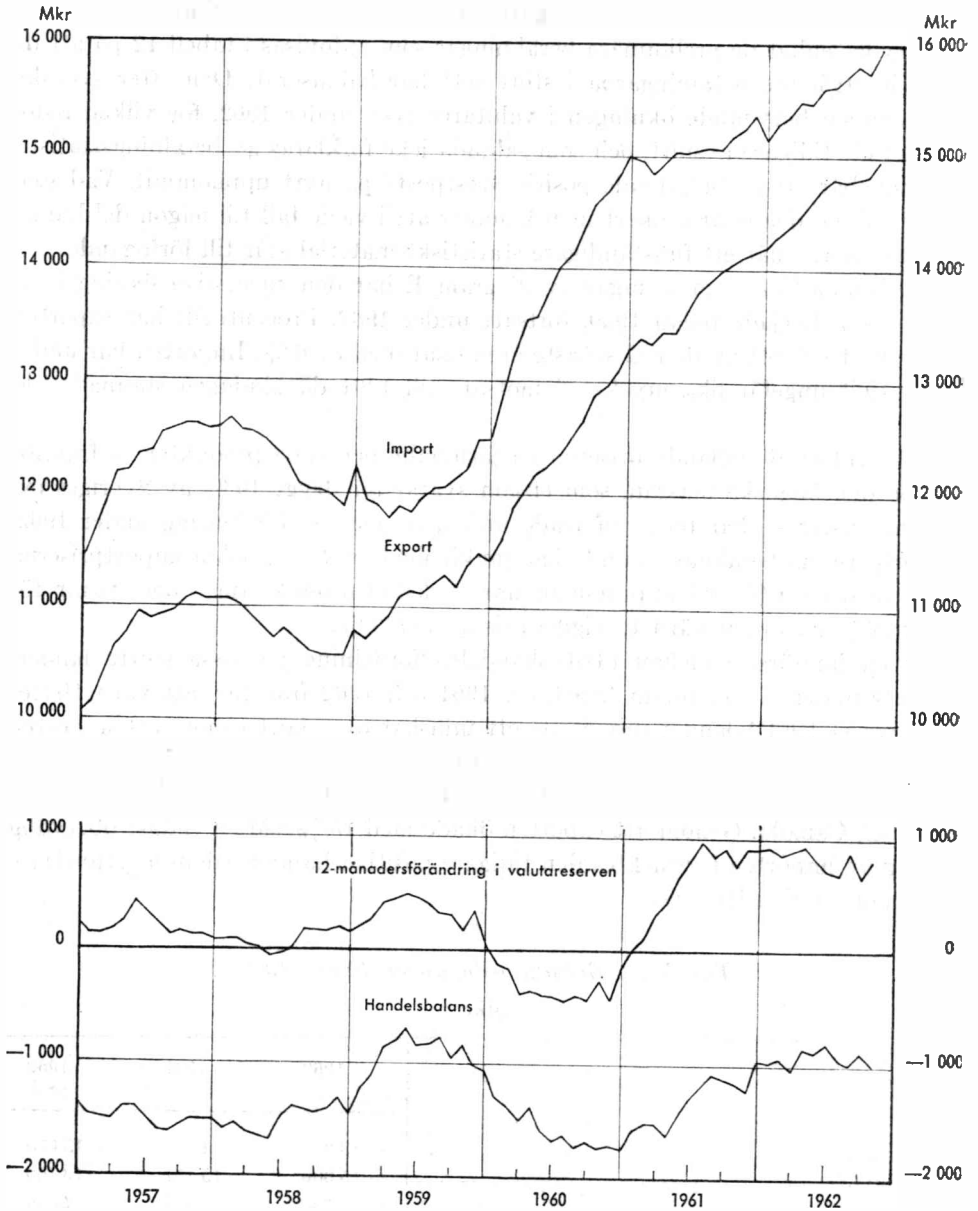
Av en jämförelse mellan utrikeshandelns fördelning på vissa större ländergrupper under de tre första kvartalen 1961 och 1962 framgår, att varuutbytet med övriga EFTA-länder uppvisade ett minskat överskott genom att importen ökade med 11 %, medan exporten minskade med 1 %. Gentemot EEC ökade det tidigare underskottet i handelsbalansen. Däremot minskade underskottet på USA och Canada. Genom att exporten ökade med 15 % vid en endast obetydlig ökning av importen förstärktes den tidigare positiva handelsbalansen ytterligare gentemot »övriga länder».

Tabell 12. *Betalningsbalansen 1960—1962*

Mkr

	1960	1961	1962 prel.
Export f.o.b.	+ 13 273	+ 14 198	+ 15 070
Import c.i.f.	— 15 006	— 15 151	— 16 100
<i>Handelsbalans</i>	— 1 733	— 953	— 1 030
Sjöfartsnetto	+ 1 355	+ 1 380	+ 1 400
Övriga löpande betalningar (netto)	— 215	— 360	— 500
<i>Bytesbalans</i>	— 593	+ 67	— 130
Kapitaltransaktioner (netto)	— 76	— 31	+ 20
Restpost	+ 510	+ 866	+ 679
<i>Valutareservens förändring</i>	— 159	+ 902	+ 569

Diagram E. Utrikeshandeln och förändringar i valutareserven 1957—1962
12-månadersuppgifter

Anm. Varje punkt på de olika kurvorna anger import, export och handelsbalans resp. valuta-reservens förändring under den närmast föregående 12-månadersperioden.

Sjöfartsnettot. Sjöfartskonjunkturen har under 1962 alltjämt varit svag. Fraktraterna har varit under konstant press och uppläggningar har successivt framtvingsats. På hösten 1962 beräknades ca 3,5 % av världens handelstonnage vara upplagt. För Sveriges del började icke upplägningarna att öka påtagligt förrän under hösten. Den 1 december 1962 uppgick det på grund av fraktrist upplagda svenska handelstonnaget (här inräknas endast fartyg på minst 100 bruttoton) till 100 000 bruttoton motsvarande drygt 2 % av handelsflottan.

Den svenska handelsflottan beräknas under 1962 tonnagemässigt ha ökat med 4 à 5 %. För dess sysselsättning är det av betydelse hur utrikeshandeln utvecklas och som tidigare nämnts har betydande ökningarna i denna ägt rum även under 1962. För exporten beräknas den volymmässiga ökningen under 1962 uppgå till 8 %, medan motsvarande siffra för importen torde stanna vid 5 %. Då den svenska handelsflottan i allt högre grad sysselsättes i trafik mellan utländska hamnar — 1961 var ca 75 % av det svenska tonnaget sysselsatt i sådan trafik — spelar dock förändringen i världshandeln en än större roll. Denna expanderade ungefär lika mycket som den svenska utrikeshandeln och låg under vart och ett av de tre första kvartalen värdemässigt ca 6 % högre än under motsvarande perioder 1961.

Dessa förhållanden resulterade för de svenska rederiernas del i att såväl intäkter som kostnader under de två första kvartalen 1962 låg ca 10 mkr högre än motsvarande kvartal 1961. Under tredje kvartalet inträdde en överraskande vändning i och med att intäkterna blev 85 mkr högre än under tredje kvartalet 1961, medan kostnaderna steg med endast 25 mkr. Någon anledning att antaga att tredje kvartalet skulle innebära en vändpunkt i lönsamhetsutvecklingen för den svenska handelsflottan finnes dock tills vidare ej.

Övriga löpande betalningar, avseende räntor, utdelningar, uppehållskostnader, arv, gåvor, licenser, försäkringar m. m. skulle enligt tillgängligt statistiskt material under 1962 resultera i ett nettovalutautflöde om ca 500 mkr, att jämföras med ca 360 mkr under 1961. Det kan dock ifrågasättas om dessa siffror ger en rättvisande bild av utvecklingen. Under större delen av 1950-talet balanserade in- och utgående betalningar, och den försämring som därefter registrerats och som ytterligare accentuerades fr. o. m. andra halvåret 1961, har orsakats av att betalningarna *till* Sverige stagnerat eller fallit, medan betalningarna *från* Sverige fortsatt att öka. Under första halvåret 1962 låg sålunda betalningarna till Sverige ca 10 % lägre än under motsvarande tid 1961. Denna utveckling förefaller svårförklarlig, och det kan icke uteslutas, att den fortgående liberaliseringen i valutaregleringen och därmed följande uppmjukningar i anmälningskyldigheten medfört ett ökat redovisningsbortfall, som speciellt kommit att drabba betalningarna *till* Sverige. Om denna tolkning är riktig, skulle utfallet av »övriga löpande betalningar» kunna vara bättre än nyss angivits.

Kapitaltransaktionerna i betalningsbalanstabellen omfattar endast statliga kapitaltransaktioner och värdepappershandeln enligt bankinspektionens statistik.

Tabell 13. Utrikeshandeln 1960—1962

Mkr

	Export			Import			Import- (-) resp. export- (+) överskott		
	1960	1961	1962	1960	1961	1962	1960	1961	1962
Januari	1 016	1 140	1 252	1 326	1 282	1 415	— 310	— 142	— 163
Februari	1 101	1 041	1 127	1 267	1 152	1 220	— 166	— 111	— 93
Mars	992	1 088	1 155	1 207	1 308	1 448	— 215	— 220	— 293
April	1 075	1 062	1 216	1 119	1 214	1 191	— 44	— 152	+ 25
Maj	1 087	1 275	1 388	1 239	1 233	1 372	— 152	+ 42	+ 16
Juni	1 075	1 242	1 316	1 207	1 228	1 234	— 132	+ 14	+ 82
Juli	1 073	1 190	1 170	1 020	1 035	1 149	+ 53	+ 155	+ 21
Augusti	1 030	1 135	1 161	1 161	1 155	1 232	— 131	— 20	— 71
September	1 118	1 171	1 199	1 254	1 359	1 282	— 136	— 188	— 83
Oktober	1 236	1 297	1 419	1 283	1 367	1 589	— 47	— 70	— 170
November	1 208	1 251	1 363	1 369	1 474	1 552	— 161	— 223	— 189
December	1 262	1 306		1 554	1 344		— 292	— 38	
Kvartal									
1	3 109	3 269	3 530	3 800	3 742	4 079	— 691	— 473	— 549
2	3 237	3 579	3 921	3 565	3 675	3 799	— 328	— 96	+ 122
3	3 221	3 496	3 526	3 435	3 549	3 667	— 214	— 53	— 141
4	3 706	3 854		4 206	4 185		— 500	— 331	
Summa för året..	13 273	14 198		15 006	15 151		— 1 738	— 953	

Privata kapitalöverföringar till och från utlandet ingår sålunda ej, då uppgifter härom ännu ej föreligger.

Under 1962 har Sverige erhållit amorteringar på krediter till utlandet till ett sammanlagt belopp av 140 mkr. Såsom i annat sammanhang beröres, medförde Storbritanniens amorteringar på den i augusti 1961 erhållna krediten från Internationella valutafonden för Sveriges del ett valutainflöde om 78 mkr, och amorteringarna på de svenska fordringar, som uppkom i samband med EPU:s likvidation, belöpte sig till 6 mkr. Som framgår av nedanstående sammanställning över svenska statens långfristiga krediter till utlandet återbetalades ca 56 mkr under 1962.

	Utnyttjat kredit- belopp Mkr	Åter- betalt belopp Mkr	Härv återbetalt under 1962 Mkr	Utestående belopp ult. 1962 Mkr
Danmark	144,4	32,7	3,9	111,7
Finland	455,1	52,1	13,6	403,0
Norge	125,0	30,4	4,2	94,6
Sovjetunionen	553,7	71,5	34,7	482,2
Summa	1 278,2	186,7	56,4	1 091,5

Den statliga svenska kapitalexporten var väsentligen koncentrerad till två transaktioner, nämligen slutbetalningen på det s. k. Marshallånet med 83 mkr och förvärv av obligationer från Förenta Nationerna till ett belopp av 30 mkr. Övriga kapitaltransaktioner, omfattande bl. a. inbetalningar till Internationella utvecklingsfonden (IDA) samt värdepappershandeln, har beräknats medföra en nettokapitalexport på sammanlagt 7 mkr.

Differensen mellan statistiskt redovisade transaktioner i betalningsbalansen å ena sidan och valutaansettens förändring å den andra, *restposten*, skulle enligt nu berörda beräkningar komma att uppgå till + 679 mkr för 1962.

Internationellt finansiellt samarbete

I syfte att förstärka *Internationella valutafondens* (IMF) resurser har under 1962 en överenskommelse träffats mellan Belgien, Canada, Frankrike, Förbundsrepubliken Tyskland, Italien, Japan, Nederländerna, Storbritannien, USA och Sverige angående *generella lånearrangemang*, innebärande att de deltagande länderna utfäster sig att intill vissa angivna belopp och enligt särskilda regler ge krediter till valutafonden. Arrangemanget är avsett att utnyttjas vid allvarliga betalningsbalansrubbnings, som hotar att medföra en försvagning av det internationella betalningssystemet. Sammanlagt uppgår av länderna i fråga sålunda gjorda kreditutfästelser till motvärdet av 6 000 miljoner dollar. Riksbanken har för Sveriges del anslutit sig till överenskommelsen med motvärdet av 100 miljoner dollar. I samband därmed har riksbankslagen ändrats så att riksbanken må bevilja Internationella valutafonden kredit och inräkna sådan kredit

i den s. k. supplementära sedeltäckningen (prop. 1962: 102). Förhandlingar, som sedermera ägt rum mellan IMF och Schweiz, som icke är medlem av fonden, har resulterat i en preliminär överenskommelse enligt vilken Schweiz under förutsättning av förbundsförsamlingens godkännande kommer att kunna lämna lån på särskilda villkor med ett totalbelopp av högst 200 miljoner dollar.

Den dragning på IMF, som Storbritannien företog 1961, har avvecklats under 1962. Vid återbetalningen, som verkställdes i valutor, har 78 mkr erlagts i svenska kronor. Därmed har tre fjärdedelar av det belopp som vid dragningen disponerades ur fondens egna tillgodohavanden av svenska kronor återställts. Den 31 december 1962 uppgick IMF:s behållning av svenska kronor till 530 mkr, vilket motsvarar 68 % av Sveriges kvot i IMF.

Under 1962 har en överenskommelse träffats om *kortfristiga valutakrediter mellan centralbankerna i de nordiska länderna* innebärande att centralbankerna skall bistå varandra genom krediter i form av s. k. swap-transaktioner i händelse att deltagande land råkar i globala betalningsbalanssvårigheter. Skyldigheten att lämna kredit är begränsad till motvärdet av 200 miljoner svenska kronor (för Island 20 mkr). Rätten att utnyttja kredit enligt överenskommelsen är begränsad till motvärdet av 100 miljoner svenska kronor (för Island 10 mkr) och inträder först sedan vederbörande land utnyttjat dels den egna valutareserven i skäligen utsträckning dels ock den s. k. guldtranchen och en kredittranch i IMF. Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t att lämna riksbanken garanti för täckning av eventuella förluster på grund av överenskommelsen (prop. 1962: 146).

Riksgäldskontoret har efter samråd med riksbanken i juni 1962 slutbetalat det s. k. Marshalllånet, vilket Sverige beviljades 1949 under det bistånd USA lämnade för Europas ekonomiska återuppbyggnad efter kriget. Av lånet som ursprungligen uppgick till 20,4 miljoner dollar och skulle amorteras under 1956—1983, kvarstod 16 miljoner dollar, som sålunda återbetalts i förtid. Med hänsyn till den förstärkning av den svenska valutareserven som ägt rum, och mot bakgrunden av det ökade internationella samarbete som kommit till stånd i ekonomiska och valutamässiga frågor, bedömdes det lämpligt att Sverige, i likhet med andra europeiska länder med överskott i sina betalningar med utlandet, på detta sätt medverkade till att nedbringa det underskott som kapitalströmmarna mellan USA och Europa resulterat i under senaste år för amerikansk del.

De i samband med *EPU:s likvidation* uppkomna fordringarna, varav kvarstår fordringar på Grekland, Island, Norge och Turkiet, har under 1962 genom amortering nedgått från 5,1 till 3,8 miljoner dollar.

Den *Europeiska fondens* verksamhet har icke föranlett någon inbetalning till fonden för Sveriges del under 1962. På grund av att Spanien avstått från fortsatt uppskov med inbetalningen av sin del av det till fonden infordrade kapitalet, har fonden till Sverige återbetalat 49 000 dollar. Det inbetalade svenska bidraget till fonden har därigenom nedgått från 1 955 000 till 1 906 000 dollar per 31 december 1962.

En överenskommelse har under 1962 träffats mellan svenska regeringen och

Internationella utvecklingsfonden (IDA) angående ett särskilt svenskt bidrag till IDA (prop. 1962: 100 bil. 3). Det särskilda bidraget, som uppgår till ett tre gånger så stort belopp som Sveriges ordinarie bidrag för 1962, erlades i juli 1962 i form av en skuldförbindelse å 30,1 mkr utställd av svenska staten. Det ordinarie bidraget, 10 mkr, erlades i november 1962 med 0,6 mkr i konvertibel valuta och 9,4 mkr i form av en skuldförbindelse.

Riksbankens bokslut

Å sidorna 34—40 har intagits riksbankens bokslut för år 1962.

Vid uppgörande av riksbankens bokslut för 1962 har guldbehållningen i likhet med föregående år redovisats på tillgångssidan till ett pris av 2 480 kronor per kilogram. Såsom en särskild tilläggspost »Övervärde å guld» upptages skillnaden mellan guldbehållningens dagsvärde och värdet enligt nämnda pris.

Liksom föregående år har upplupna, ännu ej betalda räntor å svenska obligationer per den 31 december 1962, samt den del av diskontot å svenska skattkammarväxlar, som belöper sig på bokföringsåret, bokförts å vinst- och förlusträkningen.

Riksbankens nettovinst under 1962 har uppgått till ett belopp av 227 150 447 kronor och 66 öre.

Utgående

	1961		1962	
	Kronor		Kronor	
Tillgångar				
Guldbehållning	397 707 131	36	398 479 966	61
Övervärde Å guld	535 828 571	37	536 869 807	60
	(933 535 702)	73		
Utländska statspapper	1 998 361 375	—	2 336 836 500	—
Utrikes växlar	126 463 385	59	45 180 828	92
Fordringar hos utländsk bank eller bankir, nettobelopp	259 967 778	67	551 880 037	90
Övriga utländska tillgångar	10 770 992	29	10 500 909	30
	(2 395 563 531)	55		
Skattkammарväxlar	4 105 000 000	—	3 200 010 000	—
Statens och hypoteksinrättningsobligationer	1 597 016 025	—	1 483 077 890	—
	(5 702 016 025)	—		
Diskonterade växlar	1 534 850	95	2 857 375	30
Hypotekslån	4 899 410	40	31 786 932	25
Kredit i checkräkning	—	—	19 743	78
Avbetalningslån	56 878 621	78	60 075 395	48
	(63 312 883)	13		
Hos riksgäldskontoret inestående pensions- fondsmedel	6 767 843	18		6 767 843
Skiljemynt	17 724 878	42		10 043 985
Inhemiska bankers checkar, postremissväxlar m. m.	18 511 377	51		25 723 236
Övriga tillgångar	118 164 278	01		118 244 268
Sveriges kvot i Internationella valutafonden	775 981 500	—		775 981 500
Sveriges andel i Internationella återuppbygg- nadsbankens grundfond, inbetalt belopp ..	103 464 200	—		103 464 200
Summa	10 135 042 219	53		9 697 800 419

balansräkning

	1961		1962	
	Kronor		Kronor	
Skulder				
Utelöpande sedlar	6 870 148 171	—		7 330 360 941 —
Utelöpande postremissväxlar	10 436 125 01			19 667 616 86
Checkräkning (statliga myndigheter)	209 359 809 73		151 926 184 94	
» (bankaktiebolag)	162 553 302 37		181 469 376 54	
» (andra insättare)	1 592 879 32		1 531 682 84	334 927 244 32
	(373 505 991 42)			
Depositions- och kapitalräkning	175 906 56		175 906 56	
Innestående särskilda fondmedel	15 395 937 50		—	
Investeringskontomedel	2 132 839 37		1 941 256 15	
Skogskontomedel	6 374 356 03		4 903 310 60	
Medel å konton för investering i skogsbruk och rörelse	1 229 883 991 50		897 010 883 64	904 031 356 95
	(1 253 963 030 96)			
Kursdifferenskonto	686 842 392 07			137 722 877 97
Övriga skulder	115 001 439 39			20 180 004 91
Grundfond	50 000 000 —		50 000 000 —	
Avbetalningslänefond	65 000 000 —		65 000 000 —	
Reservfond	20 000 000 —		20 000 000 —	
Pensionsfonder	6 767 843 18		6 767 843 18	
Riksbankens byggnadsfond	—		50 000 000 —	
Balanserade vinstmedel				
från föregående år	442 320 01		814 121 22	
vinst för året	230 371 801 21		227 150 447 66	419 732 412 06
	(372 581 964 40)			
Internationella valutafonden	452 460 931 20			530 029 450 46
Internationella återuppbyggnadsbanken	102 174 08			1 148 515 40
Summa	10 135 042 219 53			9 697 800 419 93

Vinst- och

	1961		1962	
	Kronor		Kronor	
Utgifter och förluster				
Räntor å inlåningsräkningar	1 041 085	50		456 342 43
<u>Arvoden till fullmäktige och suppleanter för fullmäktige, m. fl.</u>				
Fullmäktige och suppleanter för dem	98 041	01	97 475	36
Styrelseledamöter vid avdelningskontoren och suppleanter för dem	139 251	26	139 528	33
Ledamöter i valutastyrelsen och suppleanter för dem	15 180	—	15 180	—
	252 472	27	252 183	69
<u>Avlöningar till ordinarie tjänstemän</u>				
Lön, vikariatsersättning, kallortstillägg m. m. .	4 572 011	48	4 003 069	14
<u>Avlöningar till icke-ordinarie personal</u>				
Lön, vikariatsersättning, kallortstillägg m. m.	3 051 692	98	3 695 819	57
Ersättning till tillfälliga befattningshavare ..	1 805 618	86	1 916 658	93
Övertidsersättning, m. m.	98 686	82	82 781	78
	4 955 998	66	5 695 260	28
<u>Arvoden och särskilda ersättningar, m. m.</u>				
Arvoden enligt 36 § avlöningsreglementet	15 000	—	7 500	—
Gottgörelse jämlikt 18 §, 1 mom. avlöningsreglementet	13 926	60	13 726	65
Gratifikation eller belöning enligt 37 § avlöningsreglementet	3 900	—	3 250	—
Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	113 492	—	113 023	—
	146 318	60	137 499	65
Rörligt tillägg	2 289 974	93	2 960 502	47
	(12 216 775)	94)		13 048 515 23
Pensioner m. m.	13 229 184	40		3 507 881 75
	16 487 045	84	Transport	17 012 739 41

¹ Därav preliminära avgifter för 1961 till den allmänna tilläggspensioneringen kr. 324.000:— (efter avdrag av för mycket inbetalda avgifter för 1960).

² Därav preliminära avgifter för 1962 till den allmänna tilläggspensioneringen kr. 455.000:— (efter tillägg av för litet inbetalda avgifter för 1961).

förlusträkning

	1 9 6 1		1 9 6 2	
	Kronor		Kronor	
Inkomster och vinster				
Diskonto å växlar	112 642	73	160 903	88
Räntor å hypotekslån m. m.	11 698	136 50	10 507	318 40
Räntor å avbetalningslån	3 266	853 13	3 026	283 31
Inbetalningar å inom linjen förda eller avskrivna lånefordringar	799	71	551	52
	(15 078)	432 07		
Av utrikesrörelsen uppkommen vinst	80 391	025 28		
				13 695 057 11
Inkomst av svenska statspapper och obligationer, efter nedskrivningar	155 757	037 10	140 971	771 09
Provisioner m. m.	108 033	39	64 774	02
Courtage å obligationer	10 459	70	18 166	51
Ränta å hos riksgäldskontoret inestående pensionsfondsmedel	351 927	85	358 695	69
Avgifter för i förvar mottagna depositioner ..	426 609	40	435 245	75
Ersättning för förvaltning av statens bosättningslånefond	246 198	—	226 692	—
Ersättning för förvaltning av statens egna-hemslånefond m. fl. fonder	157 580	50	146 335	—
Köpeskillning för försålda fastigheter	430 000	—	—	—
Inkomster av fastigheter	387 261	43	392 942	85
Kassaöverskott	4 993	33	6 142	32
Diverse	28 701	35	98 747	52
	(157 908)	802 05		
				142 719 512 75
Summa	253 378	259 40		249 993 509 36

Vinst- och

	1961		1962	
	Kronor		Kronor	
Utgifter och förluster				
<u>Förvaltningsutgifter, m. m.</u>	(16 487 045 84)	Transport	17 012 739 41	
Ändrings- och reparationsarbeten å fastigheter	300 219 47	364 545 62		
Fastighetsutskylder, renhållning av gator och gårdar	117 685 90	113 681 77		
Kontorshyror inklusive hyra för Rosenbad ..	208 964 89	208 107 11		
Rengöring inom fastigheterna	281 865 20	303 823 56		
Värme och belysning	248 088 31	250 352 82		
Omläggning av riksbankens värmesystem	122 524 33	56 000 —		
Inventarier och deras underhåll	206 472 55	184 453 62		
Materialier, tidningar, böcker, m. m.	375 169 39	289 194 15		
Post-, assurances-, telegram- och telefonavgifter	1 042 066 69	1 098 609 52		
Rese-, traktaments- och flyttingskostnader ..	122 126 —	115 654 01		
Sjukvård och begravningshjälp, m. m.	140 728 58	142 009 22		
Vissa beredskapsutgifter	25 827 91	80 676 94		
Övriga förvaltningsutgifter	189 476 72	219 699 31	3 426 807 65	
	(3 381 215 94)			
Courtage å obligationer	30 160 07	28 344 51		
Kassaförluster	5 978 08	10 986 74		
Diverse	102 058 26	64 183 39	103 514 64	
	(138 196 41)			
Kostnader för sedeltryckeriet ¹	2 000 000 —	1 300 000 —		
Kostnader för pappersbruket ¹	1 000 000 —	1 000 000 —	2 300 000 —	
	(3 000 000 —)			
Summa utgifter och förluster	23 006 458 19		22 843 061 70	
Saldo vinst	230 371 801 21		227 150 447 66	
Summa	253 378 259 40		249 993 509 36	

¹ Jämför § 31 i berättelsen.

förlusträkning

	1961		1962	
	Kronor		Kronor	
Inkomster och vinster	253 378 259 40		249 993 509 36	
Summa	253 378 259 40		249 993 509 36	

**Vissa inom linjen förda tillgångar vid 1961 och
1962 års slut**

	1961		1962	
	Kronor		Kronor	
<i>Tillgångar</i>				
Riksbankens mynt- och medaljsamling	158 037	81	158 037	81
Taxeringsvärdet av riksbankens fastigheter vid resp. års slut enligt nedanstående specifikation	20 238 400	—	20 238 400	—
Aktier i Internationella Banken i Basel ¹	1 800 000	—	1 800 000	—
Vissa utländska obligationer och fordringar	40 996 283	55	39 241 668	—
Summa	63 192 721	36	61 438 105	81
Fastigheten i:				
Stockholm: bankhuset	5 910 000	—	5 910 000	—
sedeltryckeriet	1 500 000	—	1 500 000	—
Göteborg	1 585 000	—	1 585 000	—
Falun	365 000	—	365 000	—
Gävle	375 000	—	375 000	—
Halmstad	410 000	—	410 000	—
Härnösand	290 000	—	290 000	—
Jönköping	226 000	—	226 000	—
Karlstad	200 000	—	200 000	—
Kristianstad	300 000	—	300 000	—
Linköping	500 000	—	500 000	—
Luleå	387 000	—	387 000	—
Nyköping	520 000	—	520 000	—
Uppsala	666 200	—	666 200	—
Visby	240 000	—	240 000	—
Växjö	830 000	—	830 000	—
Örebro	325 000	—	325 000	—
Östersund	300 000	—	300 000	—
Tumba: Fabriksanläggningar jämte fasta maskiner och bostäder	4 313 000	—	4 313 000	—
hemmanet inkl. Lill-Tumba	671 200	—	671 200	—
sedelförbränningshuset	200 000	—	200 000	—
Diverse valv	125 000	—	125 000	—
Summa	20 238 400	—	20 238 400	—

¹ Hela aktieinnehavet utgör Schw. Frcs 10 000 000:— (4 000 st. aktier à Schw. Frcs 2 500:—). Av likviden härför har 25 % erlagts.

Avbetalningslånefonden

Fördelningen den 31 december 1962 på riksbankens olika kontor av utestående lån från avbetalningslånefonden framgår av följande tabell:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp kronor
Huvudkontoret	343	1 044 296
Avdelningskontoret i: Göteborg	1 496	8 983 055
Malmö	1 189	7 718 525
Falun	293	877 592
Gävle	418	1 546 132
Halmstad	255	1 102 631
Härnösand	639	1 861 499
Jönköping	477	1 723 741
Kalmar	261	747 850
Karlskrona	243	885 430
Karlstad	217	696 554
Kristianstad	301	1 406 563
Linköping	621	2 207 265
Luleå	1 088	3 078 751
Mariestad	190	713 507
Nyköping	277	1 080 803
Umeå	813	2 479 183
Uppsala	2 469	13 656 194
Visby	243	960 708
Vänersborg	181	631 775
Västerås	469	1 450 452
Växjö	334	1 394 253
Örebro	375	1 334 493
Östersund	727	2 494 143
Summa	13 919	60 075 395

Statens bosättningslånefond

I nedanstående översikt redovisas fördelningen den 31 december 1962 på riksbankens olika kontor av utestående ej avskrivna lån från bosättningslånefonden:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp kronor
Huvudkontoret	6 013	6 105 670
Avdelningskontoret i: Göteborg	1 852	2 067 456
Malmö	3 201	3 344 284
Falun	1 060	1 325 722
Gävle	1 310	1 551 359
Halmstad	597	678 890
Härnösand	2 001	2 136 070
Jönköping	1 055	1 198 479
Kalmar	972	1 228 683
Karlskrona	764	870 089
Karlstad	890	1 018 351
Kristianstad	1 326	1 587 184
Linköping	2 084	2 464 017
Luleå	1 855	2 182 171
Mariestad	1 095	1 290 155
Nyköping	847	1 079 105
Umeå	1 534	1 731 719
Uppsala	1 467	1 997 816
Visby	137	153 525
Vänernborg	1 131	1 342 750
Västerås	1 347	1 565 690
Växjö	643	863 778
Örebro	1 308	1 726 172
Östersund	604	683 784
Summa	35 093	40 242 919

Egnahems- m. fl. lånefonder

Den 31 december 1962 utestående lån, som övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördelar sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp kronor
Huvudkontoret	3 217	34 763 558
Avdelningskontoret i: Göteborg	859	2 448 731
Malmö	279	1 917 481
Falun	852	2 951 153
Gävle	1 936	4 420 424
Halmstad	1 446	6 386 502
Härnösand	3 517	6 426 612
Jönköping	631	3 059 323
Kalmar	931	3 627 223
Karlskrona	1 027	4 361 826
Karlstad	2 125	6 434 128
Kristianstad	1 864	8 102 780
Linköping	1 196	5 389 059
Luleå	3 810	7 527 874
Mariestad	901	3 869 230
Nyköping	1 021	5 785 783
Umeå	2 739	7 922 675
Uppsala	1 323	5 008 096
Visby	1 198	3 422 579
Vänersborg	2 396	8 781 203
Västerås	549	2 130 972
Växjö	1 164	4 152 213
Örebro	497	1 081 452
Östersund	2 697	6 286 707
Summa	38 175	146 257 583

Den 31 december 1962 utestående lån, vilka övertagits från egnahemsorganen och hushållningssällskapen, fördelar sig till antal och belopp på följande olika låntyper:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp kronor
<i>Utlåning, som handhaves av såväl huvudkontoret som avdelningskontoren:</i>		
Jordbruksegnahemslån, skogslån, äldre tilläggs- och förstärkningslån	14 696	72 984 072
Bostadsegnahemslån	7 634	31 401 110
Uppskovslån	27	9 172
Nybyggnadslån	9 133	7 676 080
Förbättringslån	3 851	4 374 174
Lån till estlandssvenskar	26	108 660
Premielån	872	245 637
Täckdikningslån	137	26 232
Transport	36 376	116 825 137
<i>Utlåning, som helt handhaves av huvudkontoret:</i>		
Arrendelån	20	21 851
Lån till låneförmedlare:		
Arbetarsmåbrukslån	1 432	19 265 325
Jordbruksegnahemslån	45	526 411
Bostadsegnahemslån	297	9 616 948
Uppskovslån	5	1 911
Summa	38 175	146 257 583

Riksbankens delfond av fonden för låneunderstöd; stödlån till jordbrukare

Den 31 december 1962 utestående stödlån fördelar sig till antal och belopp i tusental kronor på de olika kontoren sålunda:

	Enl. SFS 369/1951 St A		Enl. SFS 766/1951 St B		Enl. SFS 764/1952 St C		Enl. SFS 723/1954 St D		Enl. SFS 593/1955 St E		Enl. SFS 650/1957 St F		Enl. SFS 83/1960 St G		Summa	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp	Antal	Belopp
HK	—	—	3	7,4	143	610,8	14	17,4	350	1 165,8	515	2 286,9	74	289,2	1 099	4 377,6
Göteborg ..	—	—	—	—	3	5,0	19	45,4	96	103,4	146	210,5	82	185,3	346	549,7
Malmö	—	—	3	9,6	10	17,2	84	342,9	61	114,1	25	42,9	5	20,0	188	546,7
Falun	—	—	—	—	15	21,2	3	7,6	19	28,0	154	490,5	94	287,6	285	835,0
Gävle	—	—	—	—	45	38,4	37	27,0	88	91,9	85	139,0	35	82,3	290	378,6
Halmstad ..	—	—	—	—	30	17,7	200	388,4	306	606,0	316	471,5	126	327,6	978	1 811,1
Härnösand ..	—	—	—	—	88	56,7	87	68,3	135	75,6	82	76,0	10	11,1	402	287,7
Jönköping ..	—	—	—	—	114	172,2	23	40,1	128	128,4	113	179,9	29	63,2	407	583,7
Kalmar	—	—	9	6,2	369	469,1	2	7,2	524	1 131,8	108	230,1	439	1 397,3	1 451	3 241,6
Karlskrona ..	—	—	3	3,0	64	68,0	14	17,4	172	187,0	90	149,7	72	204,6	415	629,8
Karlstad ...	—	—	3	7,6	69	117,2	36	32,6	176	449,3	233	684,8	246	618,5	763	1 910,0
Kristianstad	—	—	6	5,2	37	54,4	278	816,1	192	323,7	112	242,8	68	241,3	693	1 683,7
Linköping ..	—	—	12	15,1	337	806,7	3	4,8	947	2 611,3	378	921,5	57	130,5	1 734	4 489,8
Luleå	—	—	—	—	321	199,5	1 108	984,1	538	494,2	202	104,5	1	2,4	2 170	1 784,7
Mariestad ..	—	—	2	2,9	191	352,7	29	31,0	809	1 743,0	969	1 957,2	207	397,2	2 207	4 484,0
Nyköping ..	—	—	—	—	91	230,1	12	24,0	790	2 763,1	334	1 232,9	74	216,1	1 301	4 466,3
Umeå	—	—	—	—	517	391,5	1 376	1 355,5	1 101	1 071,7	865	881,0	32	40,7	3 891	3 740,3
Uppsala ...	—	—	1	0,5	97	277,4	16	28,7	275	1 221,8	773	3 684,1	129	408,6	1 291	5 621,1
Visby	—	—	—	—	49	85,1	—	—	67	72,3	36	61,2	340	887,7	492	1 106,4
Vänersborg ..	2	3,7	3	8,3	111	117,0	34	50,0	415	617,5	466	684,4	314	711,3	1 345	2 192,2
Västerås ...	1	0,5	3	11,2	102	207,9	12	12,7	286	872,3	629	2 226,4	135	421,0	1 168	3 751,9
Växjö	—	—	—	—	76	72,0	31	39,5	63	40,8	77	87,9	40	79,1	287	319,3
Örebro	—	—	4	8,2	143	392,0	28	32,7	150	342,8	187	641,4	68	195,7	580	1 612,8
Östersund ..	—	—	—	—	89	68,4	11	5,1	14	4,1	42	31,2	1	1,2	157	110,0
Summa	3	4,2	52	85,3	3 111	4 848,1	3 457	4 378,3	7 702	16 260,0	6 937	17 718,5	2 678	7 219,5	23 940	50 513,9

Fonden för supplementär jordbrukskredit

Den 31 december 1962 utestående lån fördelar sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån	
	Antal	Belopp kronor
Huvudkontoret	21	31 700
Avdelningskontoret i: Göteborg	1	900
Malmö	2	5 640
Falun	8	9 950
Gävle	6	4 390
Halmstad	4	9 010
Härnösand	4	10 685
Jönköping	6	19 225
Kalmar	10	17 410
Karlskrona	9	16 120
Karlstad	8	19 030
Kristianstad	3	3 750
Linköping	20	45 570
Luleå	5	8 626
Mariestad	68	171 426
Nyköping	135	277 005
Umeå	5	7 550
Uppsala	46	103 190
Visby	—	—
Vänersborg	19	41 475
Västerås	69	84 728
Växjö	4	6 920
Örebro	17	26 250
Östersund	6	6 904
Summa	476	927 454

Värnpliktslån

Den 31 december 1962 utestående lån fördelar sig till antal och belopp på de olika kontoren sålunda:

	Utestående lån				
	V-lån (Värnpliktslån från värnpliktslånefonden)		Vu-lån (Värnpliktslån från fonden för låne- understöd)		
	Antal	Belopp kronor	Antal	Belopp kronor	
Huvudkontoret	226	671 583	133	247 937	—
Avdelningskontoret i: Göteborg	72	210 371	32	54 249	—
Malmö	86	273 580	21	32 161	—
Falun	38	115 662	3	4 203	—
Gävle	32	101 007	4	5 641	—
Halmstad	33	109 764	6	12 508	—
Härnösand	36	93 841	15	18 723	—
Jönköping	37	112 363	18	25 576	—
Kalmar	31	118 108	—	—	—
Karlskrona	47	140 812	7	9 736	—
Karlstad	29	80 165	15	10 617	—
Kristianstad	44	135 043	2	7 056	—
Linköping	44	151 015	4	9 963	—
Luleå	30	87 498	8	17 221	—
Mariestad	18	47 805	5	5 093	—
Nyköping	26	91 844	2	3 230	—
Umeå	26	80 926	5	5 626	—
Uppsala	39	116 964	3	4 770	—
Visby	5	9 333	3	4 825	—
Vänersborg	34	87 006	8	7 401	—
Västerås	27	73 009	19	18 304	—
Växjö	21	57 580	3	7 150	—
Örebro	25	91 820	6	4 159	—
Östersund	30	90 649	2	4 100	—
Summa	1 036	3 147 748	324	520 249	—

Riksbankens styrelse och vissa förvaltningsåtgärder

§ 1.

Vid det val, som de av riksdagens kamrar utsedda valmännen förrättade den 18 maj 1962, utsågs herrar Gunnar Svärd och Emil Ahlkvist till fullmäktige i riksbanken för valperioden 1962—1965, båda omvalda.

Till suppleanter valdes samtidigt
 för herr Svärd direktören Ragnar Sundén (omvald)
 » » Ahlkvist ledamoten av riksdagen II kammare ombudsmannen
 Tore Bengtsson (omvald).

Fullmäktige utsåg därefter samma dag för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1963 förrättats

till *vice ordförande* och *deputerad*: herr Persson i Vinberg (omvald);

till *riksbankschef*: herr Per Åsbrink (omvald)

till suppleant för riksbankschefen att med fullmäktigs rätt och ansvar vid inträffande förfall träda i hans ställe (*vice riksbankschef*): herr Sven Joge (omvald).

Vidare har de av riksdagens kamrar utsedda valmännen den 14 november 1962 till suppleant i fullmäktige för herr Persson i Vinberg — efter herr Sigfrid Jons-son i Strömsund, som avlidit — utsett ledamoten av riksdagens andra kammare herr Birger Nilsson under återstående delen av valperioden 1960—1963.

Kungl. Maj:t har för tre år fr. o. m. den 1 juli 1962 förlängt förordnandet för f. d. generaldirektören, professor Alf Johansson att vara suppleant för fullmäktig.

Bankdirektören Åke Lundgren, som under två år varit tjänstledig från riksbanken för att fullgöra uppdrag såsom direktör i Internationella återuppbyggnadsbanken i Washington, har fr. o. m. den 1 november 1962 återinträtt i sin tjänst i riksbanken.

§ 2.

Till ledamöter i riksbankens industristyrelse för tiden till dess nytt val av fullmäktige år 1963 försiggått utsåg fullmäktige den 18 maj 1962 herr Persson i Vinberg, ordförande, bankdirektören Hjalmar Ekengren och civilingenjören Gösta Carlsson, den sistnämnde såsom industrisakkunnig ledamot (samtliga omvalda).

Till suppleanter utsågs samtidigt herr Gustaf Kollberg (för ordföranden), bankkommisarien Helge Borggren (för Ekengren) och kommerserådet, civilingenjören Bernt Löfström (för Carlsson). Det Löfström meddelade uppdraget avsåg tiden till utgången av juni 1962.

Fullmäktige har sedermera den 15 november 1962 till nya suppleanter i industristyrelsen utsett tf. kommerserådet Lennart Agartz (för Carlsson) och tf.

bankokommissarien Anders Lemne (för Ekengren) i stället för bankokommissarien Helge Borggren, Agartz fr. o. m. den 1 december 1962 och Lemne fr. o. m. den 1 januari 1963.

§ 3.

Till ledamöter i v a l u t a s t y r e l s e n för tiden till dess nytt fullmäktigeval under år 1963 ägt rum utsåg fullmäktige den 18 maj 1962 vice riksbankschefen Sven Joge, ordförande, herr Persson i Vinberg, vice ordförande, och bankdirektören Gunnar Åkermalm samt till personliga suppleanter för dem resp. bankdirektören Hjalmar Ekengren, direktören Ragnar Sundén och bankokommissarien Lennart Olofsson (samtliga omvalda). Sedan Olofsson beviljats tjänstledighet under en tid av två år från den 1 november 1962 för att tjänstgöra som ställföreträdande direktör i Internationella valutafonden i Washington och bankdirektören Lundgren återinträtt i tjänst i riksbanken (jfr § 1 ovan), har fullmäktige den 15 november 1962 beslutat, att Lundgren skall vara ledamot av valutastyrelsen i stället för Åkermalm och att Åkermalm skall tjänstgöra som suppleant för Lundgren. Dessa beslut äger tillämpning tillsvidare intill dess val av fullmäktige under år 1963 ägt rum.

Beträffande valutastyrelsens sammansättning i övrigt torde få hänvisas till § 3 i fullmäktiges berättelse till 1961 års bankoutskott; dock att Kungl. Maj:t, med entledigande av direktören H. O. Swedberg och byråchefen L. G. Kalderén, förordnat direktören i Sveriges Allmänna Exportförening P. H. G. Zethelius och budgetsekreteraren i finansdepartementet S. L. Klackenbergs att för tiden t. o. m. den 30 juni 1963 vara suppleanter i nämnda styrelse för resp. direktören L. H. O. Sjunnesson och tf. expeditionschefen G. L. Eriksson.

§ 4.

Till ledamöter i d e l e g e r a d e för riksdagens verk år 1963 utsåg fullmäktige den 13 december 1962 herrar Persson i Vinberg och Kollberg med herr Svärd som suppleant (samtliga omvalda).

§ 5.

Beträffande sammansättningen av styrelserna vid avdelningskontoren torde få hänvisas till fullmäktiges protokoll den 20 december 1962.

§ 6.

R i k s b a n k e n s o r g a n i s a t i o n s k o m m i t t é, som låtit sin verksamhet vila i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till det av bostadspolitiska organisationskommittén i betänkandet »Handläggningen av bostadslån — enklare regler och minskad organisation» (SOU 1961:32) framlagda förslaget om en överflyttning till riksbanken av bostadsmyndigheternas låneförvaltning (jfr prop. 1962: 1, bilaga 7; SU:s utl. 1962: 46 och fullmäktiges berättelse till 1962 års bankoutskott, § 6), har återupptagit sitt arbete.

§ 7.

Riksbanken har jämlikt Kungl. Maj:ts brev till fullmäktige den 30 december 1959 omhänderhaft vården av svenska fordringar, som uppkommit i samband med likvidationen av den Europeiska betalningsunionen (EPU) år 1959 (jfr ovan sid. 32).

§ 8.

Kungl. Maj:t har i brev till fullmäktige den 18 maj 1962 meddelat, att riksdagen godkänt, att riksbanken för Sveriges del biträder det av Internationella valutafondens (IMF) direktion fattade beslutet om generella lånearrangemang i syfte att stärka IMF:s resurser. Lånearrangemangen avser sammanlagt motvärdet av 6 000 milj. dollar, varav riksbanken har anslutit sig med motvärdet av 100 milj. dollar. I samband därmed har riksbankslagen ändrats så att riksbanken må bevilja Internationella valutafonden kredit och inräkna sådan kredit i den s. k. supplementära sedeltäckningen (prop. 1962: 102; jfr ovan sid. 31—32).

§ 9.

Riksdagen har för budgetåret 1962/63 under fonden för låneunderstöd, riksbankens delfond, till bidrag till Internationella utvecklingsfonden (IDA) anvisat ett investeringsanslag av 40 200 000 kr. (Rskr 1962: 315). På hemställan av Kungl. Maj:t i brev till fullmäktige den 6 juni 1962 har riksbanken inbetalat dels den tredje årsraten av Sveriges andel i utvecklingsfonden, dels ett särskilt svenskt bidrag till fonden (jfr ovan sid. 33).

§ 10.

Riksbanken har anslutit sig till en överenskommelse om kortfristiga valutakrediter mellan centralbankerna i de nordiska länderna. Riksbankens kreditutfästelse uppgår till 200 milj. svenska kronor. Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t att lämna riksbanken garanti för täckning av eventuella förluster på grund av överenskommelsen (prop. 1962: 146; Rskr 236; Kungl. brev d. 25.5 1962; jfr ovan sid. 32).

§ 11.

Riksbanken har handhaft tillämpningen av de mellan Sverige å ena och Rumänien, Sovjetunionen, Tjeckoslovakien och Ungern å andra sidan gällande betalningsavtalen, vilka samtliga är av bilateral innebörd, samt det bilaterala betalningsavtalet med Bulgarien. Sistnämnda avtal har emellertid upphört att gälla den 30 juni 1962 och har därefter ersatts med en multilateral betalningsordning.

I den mån tillämpningsfrågor på betalningsområdet uppkommit under de med Argentina, Bulgarien, Finland och Folkrepubliken Kina träffade betalningsöverenskommelserna — vilka samtliga är av multilateral innebörd och endast innebär en formalisering av den betalningsordning som tillämpas i förhållande till det konvertibla området — har dessa frågor handlagts av riksbanken. Överens-

kommelsen med Jugoslavien, vilken ej tillämpats i praktiken sedan betalningsutbytet övergått till att ske i konvertibel valuta, har även formellt upphört att gälla fr. o. m. den 1 juli 1962.

§ 12.

Vid utgången av år 1962 inestod i riksbanken å investeringskonto för skog jämlikt lagen den 14 december 1951 (nr 783) sammanlagt omkring 2 mkr.

Å konton, som avses i Kungl. förordningen den 27 mars 1954 (nr 142) om taxering för inkomst av medel, som insatts å skogskonto, inestod i riksbanken vid samma tidpunkt i runt tal 5 mkr. För medel insatta å skogskonto tillämpar riksbanken sedan den 1 juli 1962 en räntesats av $3\frac{3}{4}\%$.

§ 13.

Enligt gällande bestämmelser om investeringsfonder för konjunkturutjämnning (se § 12 i berättelsen till 1962 års BoU) inestod i riksbanken vid utgången av år 1962 å investeringskonto för rörelse i runt tal 881 mkr samt å investeringskonto för skogsbruk omkring 16 mkr.

Företag, som verkställt extra inbetalning å konto för investering i rörelse jämlikt Kungl. förordningarna 1961:155 och 529, har efter framställning därom till resp. länsstyrelse kunnat vid årsskiftet 1962/63 lyfta den del av inbetalningen som överstiger vad som insatts enligt Kungl. förordningen 1955:256 i dess genom förordningen 1960:236 ändrade lydelse.

Ett belopp av 279 mkr har med stöd av här avsedda bestämmelse vid årsskiftet uttagits från riksbanken.

§ 14.

Riksbankens officiella diskonto, som fr. o. m. den 6 april 1962 nedsattes från 5% till $4\frac{1}{2}\%$, har fr. o. m. den 8 juni 1962 ytterligare sänkts med $\frac{1}{2}$ procentenhet till 4% .

§ 15.

Från avbetalningslånefonden, vilken uppgår till 65 mkr, utgjorde utlåningen — inklusive på indrivning beroende medel — vid utgången av år 1962 sammanlagt ca 60,1 mkr. Detta belopp fördelar sig med ca 37,8 mkr å statliga garantilån och ca 22,3 mkr å andra avbetalningslån. De statliga garantilånen har utgivits enligt Kungl. kungörelserna 1946:676 (ändrad senast 1961:289), 1948:210 samt 1950:469 (ändrad senast 1962:357).

Antalet garantilån utgjorde vid 1962 års utgång 5 314 — därav 5 040 vid avdelningskontoren och 274 vid huvudkontoret — vilket innebär en ökning under året med 14. Antalet övriga avbetalningslån uppgick vid samma tidpunkt till 8 605, en ökning under året med 166.

Räntan å lån från fonden har sedan den 8 juni 1962 utgjort 5% för lån utgivna för studiecändamål och $5\frac{1}{2}\%$ för övriga lån; för garantilån har dock räntan fr. o. m. den 1 juli 1962, jämlikt Kungl. kungörelsen den 28 juni 1962 (nr 363), utgått med $4\frac{1}{4}\%$.

Rörande avbetalningslånens fördelning till antal och belopp å de olika kontoren hänvisas till de uppgifter, som intagits å sid. 41.

Enligt riksdagens medgivande får avbetalningslånefonden tagas i anspråk för beviljande av lån för förvärv av bostadsrätt i bostadsrättsförening för tjänstemän vid riksdagens verk (BoU:s utl. 1961:23). Hittills har fyra dylika lån utlämnats.

§ 16.

Från statens bosättningslånefond, till vilken riksdagen hittills som kapital anvisat sammanlagt 61 102 700 kr — varav 56 mkr. överlämnats till riksbanken — utgjorde utlåningen vid utgången av år 1962 ca 40,2 mkr. Under 1962 har antalet lån nedgått från 37 782 till 35 093 eller med 2 689. Det utestående lånebeloppet har däremot ökat med omkring 1,6 mkr.

För lån från fonden utgår ränta efter fast, under hela lånetiden oförändrad räntefot. För lån, som numera utgives tillämpas den normalränta, som av Kungl. Maj:t fastställts för det budgetår då lånet beviljats. Beträffande lån, som utlämnats under innevarande budgetår, utgör räntefoten (normalräntan) 5 %.

Från låneverksamhetens början den 1 januari 1938 och till utgången av år 1962 har utlämnats lån till ett belopp av sammanlagt omkring 342,6 mkr. Därav har återbetalats ca 299 mkr. Ett belopp av sammanlagt omkring 3,45 mkr har efterskänkts eller avskrivits.

Rörande fördelningen å de olika kontoren av lånen till antal och belopp hänvisas till de uppgifter, som intagits å sid. 42.

Kungl. Maj:t har den 25 maj 1962 utfärdat kungörelse (nr 329) angående ändring i kungörelsen den 29 juni 1946 (nr 570) om statliga bosättningslån. I anledning av de vidtagna ändringarna i bosättningslånekungörelsen — vilka bl. a. innebär att maximibeloppet för lånen höjts från 3 000 kr till 4 000 kr — och i anslutning till vad vederbörande departementschef och statsutskottet uttalat (prop. 1962: 1, bilaga 7, punkten 121; SU:s utl. 1962: 5, punkten 94; Rskr 5) har fullmäktige den 5 juli 1962 meddelat riktlinjer i fråga om tillämpningen av bosättningslånebestämmelserna.

För förvaltningen av bosättningslånen under budgetåret 1961/62 har riksbanken uppburit 226 692 kr.

§ 17.

Vid utgången av år 1962 förvaltade riksbanken lån, utgivna från fonden för hantverks- och småindustrikredit före den 1 juli 1960, då nyutlåningen upphörde, till följande antal och belopp, nämligen

Kontor	Antal lån	Sammanlagd lånesumma kr.
Falun	5	9 600:—
Linköping	6	33 700:—
Uppsala	16	60 265:—
Vänersborg	7	26 025:—
Summa	34	129 590:—

Räntan å här avsedda lån utgår efter fast, vid lånets beviljande bestämd räntefot motsvarande normalräntan med tillägg av $1/2\%$.

§ 18.

De av riksbanken fr. o. m. den 1 juli 1948 från egnahemsorganen och hushållningssällskapen övertagna lånen fördelade sig per den 31 december 1962 å de olika kontoren på sätt närmare framgår av sammanställningar å sid. 43 och 44. Låneantalet har under år 1962 nedgått från 41 810 till 38 175 och det utestående lånebeloppet har under samma tid minskat från ca 158,1 mkr till ca 146,3 mkr.

För förvaltningen av lånen har riksbanken för budgetåret 1961/62 uppburit ersättning efter 3 kr 50 öre per lån med 146 335 kr.

Av de av riksbanken förvaltade fondmedlen, som sammanhänger med ifrågasvarande låneverksamhet, har till statsverket under år 1962 av influtna amorteringar återlevererats 11,5 mkr. Beloppet fördelar sig med 7,65 mkr å egnahemslånefonden, 1,8 mkr å lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, 0,9 mkr å arbetarsmåbrukslånefonden, 0,15 mkr å täckdikningslånefonden samt ca 1 mkr å förbättringslån under riksbankens delfond av fonden för låneunderstöd.

§ 19.

Vid utgången av år 1962 förvaltade riksbanken stödlån till jordbrukare, utgivna enligt Kungl. kungörelserna nr 369/1951 (StA), 766/1951 (StB), 764/1952 (StC), 723/1954 (StD), 593/1955 (StE), 650/1957 (StF) och 83/1960 (StG), till ett sammanlagt belopp av ca 50,5 mkr, innebärande en minskning under året med omkring 20,8 mkr.

Hittills har av riksbanken efterskänkts eller avskrivits stödlån med ett belopp av sammanlagt ca 0,63 mkr.

Beträffande handläggningen av ärenden angående anstånd med vid månadsskiftet november/december 1962, resp. vid senaste årsskifte förfallna amorteringar å stödlån till jordbrukare, som funnit anledning begära skördeskadeersättning enligt härför gällande bestämmelser, har särskilda direktiv lämnats riksbankens kontor.

Rörande de utestående lånens fördelning å riksbankens kontor och å de olika lånetyperna hänvisas till sammanställning å sid. 45.

Riksbanken uppstår icke någon ersättning för förvaltningen av stödlånen.

§ 20.

Utlåningen från fonden för supplementär jordbrukskredit uppgick vid utgången av december 1962 till omkring 0,9 mkr, en nedgång under året med ca 0,8 mkr. Några nya lån från fonden har inte beviljats efter utgången av juni 1959.

För de lån från fonden som är försedda med statlig garanti utgör räntan sedan den 8 juni 1962 4 $\frac{3}{4}$ ‰; för övriga lån från fonden gäller i allmänhet högre räntesatser.

Rörande lånens fördelning å de olika kontoren hänvisas till sammanställning å sid. 46.

§ 21.

Av riksbanken jämlikt beslut av 1960 års riksdag förvaltade värnpliktslånen, utgivna från fonden för låneunderstöd resp. från värnpliktslånefonden, fördelade sig per den 31 december 1962 å riksbankens olika kontor såsom framgår av sammanställning å sid. 47.

Under år 1962 har i amorteringar från låntagarna influtit ca 0,58 mkr, därav omkring 0,51 mkr under värnpliktslånefonden. Jämlikt Kungl. kungörelsen den 2 juni 1961 (nr 384) om avskrivning av lån för studier har avskrivning skett å de från sistnämnda fond utgivna lånen med ett belopp av omkring 0,45 mkr.

Någon ersättning utgår ej till riksbanken för här avsedda låneförvaltning.

§ 22.

Fr. o. m. den 1 juli 1962 har riksbanken att bevilja och förvalta lån från statens fiskredskapslånefond, s. k. fiskredskapslånen, i enlighet med bestämmelserna i Kungl. kungörelsen den 6 april 1962: 100. (Se prop. 1962: 23; JoU:s utl. 1962: 5; Rskr 140). I brev sistnämnda dag till fullmäktige har Kungl. Maj:t hemställt till fullmäktige att disponera till nämnda fond av 1962 års riksdag anvisat investeringsanslag å 0,6 mkr.

Räntan å dessa lån motsvarar normalräntan för det budgetår, då lånet beviljats.

Något lån från fonden har icke utlämnats enligt nämnda kungörelse.

§ 23.

Såsom omnämnts i § 21 i fullmäktiges berättelse till 1962 års bankoutskott innestod i riksbanken vid ingången av nämnda år ett belopp om 15 mkr, utgörande vinstmedel från Luossavaara-Kiirunavaara aktiebolag, vilka avsatts till den s. k. Norrlandsfonden. Beloppet har uttagits från riksbanken den 31 mars 1962.

§ 24.

Genom lag den 13 april 1962 (nr 106) höjdes maximibeloppet för sedelutgivningen fr. o. m. den 1 juli 1962 med 400 mkr till 7 800 mkr.

Sedelomloppet uppgick å rapportdagen den 22 december 1962, när det var som störst, till 7 661 mkr, en ökning i förhållande till motsvarande dag 1961 med 586 mkr. Det lägsta utelöpande sedelbeloppet under 1962 förelåg å rapportdagen den 23 maj och utgjorde då 5 966 mkr. Den minsta procentuella ökningen i förhållande till 1961 uppgick till 1,1 ‰ och noterades den 31 mars 1962; den största procentuella ökningen registrerades den 22 december och utgjorde 8,3 ‰.

§ 25.

Angående användningen av riksbankens vinst för år 1961 torde få hänvisas till bankoutskottets memorial nr 13 år 1962.

Beträffande riksbankens jubileumsfond hänvisas till härvid fogad bilaga 1.

§ 26.

Riksbankens personal — bortsett från personalen vid sedeltryckeriet och pappersbruket — uppgick per den 31 december 1962 till följande antal (motsvarande antal vid utgången av december månad 1961 inom parentes).

Ordinarie tjänstemän med

a) lönegradsbeteckningen Bp	18	(16)
b) » ABp	21	(21)
c) » Ar	7 ¹	(7)
d) » Ao	266 ^{2, 3}	(278)
därav bankpersonal	160	(168)
biträdespersonal	54	(57)
vaktpersonal m. fl.	52	(53)
<i>extra ordinarie tjänstemän</i>	153 ^{4, 5}	(147)
därav bankpersonal	22 ⁶	(25)
bankexpeditörspersonal	30 ⁷	(24)
biträdespersonal	75	(75)
vaktpersonal m. fl.	26	(23)
<i>aspiranter</i>	31	(27)
därav bankaspiranter	9	(7)
biträdesaspiranter	22	(20)
<i>extra tjänstemän</i>	49	(48)
därav bankexpeditörspersonal	1 ⁸	(1)
biträdespersonal	43	(38)
vaktpersonal	5	(9)
	<hr/>	
	Summa 545	(544)

¹ Därav 3 tjänstemän, vilka tillika innehar lägre tjänst med lönegradsbeteckningen Ao. Av dessa har 2 förts över stat.

² Därav 8 tjänstemän, vilka innehar personlig extra ordinarie tjänst (tjänstetidsbefordran).

³ Därav 9 tjänstemän, som tjänstgör vid sedeltryckeriet och redovisas bland tryckeriets personal. Av dessa har 6 överförts till tryckeriet i och med att sedelkontoret upphört och dess arbetsuppgifter tillförts tryckeriet.

⁴ Därutöver 142 tjänstemän, vilka tillika innehar ordinarie tjänst och vilka i uppställningen redovisats som ordinarie tjänstemän. 11 e. o. tjänstemän innehar personlig tjänst i reglerad befordringsgång.

⁵ Därav 1 tjänsteman, som tjänstgör vid sedeltryckeriet och redovisats bland dess personal.

⁶ Därav 1 tjänsteman, vilken innehar ordinarie tjänst, men som ej redovisats som ordinarie tjänsteman.

⁷ Därav 23 tjänstemän, vilka innehar ordinarie tjänst, men som ej redovisats som ordinarie tjänstemän.

⁸ Innehar tillika ordinarie tjänst, men har ej redovisats som ordinarie tjänsteman.

Utöver den löneplansanställda personalen finnes vid riksbanken s. k. reservpersonal, d. v. s. personal anställd huvudsakligen för sedelräkning och i allmänhet med intermittert tjänstgöring. Av denna personal har under det gångna året i medeltal tjänstgjort ca 180 per dag.

§ 27.

Sedan delegerade för riksdagens verk förklarat sig intet ha att invända mot att Kungl. kungörelsen den 2 mars 1962 (nr 49) med bestämmelser om sommararbetstid för viss personal i statlig tjänst m. m. tillämpades även vid riksdagens verk, har enligt fullmäktiges medgivande huvudkontoret och avdelningskontoren hållits stängda samtliga lördagar under tiden 14 april—30 september 1962. De lördagar under ifrågavarande tid, då affärsbankerna hållit öppet, har dock viss jourtjänst uppehållits vid huvudkontoret och kontoret i Göteborg för genomförande av bankclearing och därmed sammanhängande kassatjänst.

§ 28.

I sin till 1962 års riksdag avgivna berättelse om den verkställda granskningen av riksbanken har riksdagens revisorer uttalat, att revisorerna för sin del kommit till den uppfattningen att någon tillfredsställande lösning av riksdagens lokalproblem knappast torde vara möjlig utan ianspråktagande av lokaler i riksbankshuset. Riksdagen har, sedan fullmäktige yttrat sig i frågan, bemyndigat fullmäktige att med beaktande av vad bankoutskottet anfört under punkten 3 i sitt utlåtande 1962 nr 4 vidtagna åtgärder för att säkerställa dispositionsrätten till en lämplig tomt.

Med anledning av statsrevisorernas uttalande bemyndigade fullmäktige den 4 januari 1962 direktionen att anlita expertis för sådan preliminär planläggning, som kunde erfordras för att vid nu pågående underhandlingar rörande regleringen av Nedre Norrmalm i Stockholm bevaka riksbankens eventuellt uppkommande behov av tomt för nybyggnad. Direktionen har såsom expert anlitat professor Nils Olof Ahrbom.

§ 29.

Inom huvudkontorets fastighet å Helgeandsholmen har under året utförts eller beslutats om diverse smärre byggnads- och reparationsarbeten för ca 66 000 kr, därav målningsarbeten för ca 31 000 kr. Den för riksdags- och riksbankshusen gemensamma oljetankanläggningen är numera färdig, och riksbankens andel i kostnaderna har uppgått till 81 000 kr. (jfr. BoU:s utl. 1959: 31).

Vid avdelningskontoren har kostnaderna under året för fastighetsunderhåll uppgått till belopp, som framgår av nedanstående sammanställning. De kontor, där kostnaderna understiger 5 000 kr, har ej medtagits.

Kontor	Kronor	Kostnaden avser huvudsakligen
Göteborg	31 000:—	Ommålning av gatu- och gårdsfasader, reparation av tak och hissanläggning, reparation av gårdsmur m. m.
Karlstad	7 200:—	Diverse reparationer i två bostadslägenheter på grund av skador, uppkomna genom sättningar i grunden.
Växjö	5 700:—	Målningsarbeten i trapphus och banksal.
Örebro	11 000:—	Anslutning av kontorsfastigheten till stadens fjärrvärmeverk och rörledningsarbeten i samband härmed.

Såsom i föregående års förvaltningsberättelse (§ 26) omnämnts har riksbanken haft att bekosta vissa ombyggnads- och reparationsarbeten inom fastigheten i Halmstad med anledning av uthyrning till Hallands läns allmänna sjukkasse av de utrymmen i fastigheten, som tidigare disponerades av postverket. Arbetena har nu slutförts och kostnaderna har, utöver vad som angivits i förra årets berättelse, belöpt sig till i runt tal 54 000 kr. I beloppet ingår arvoden till anlitade konsulter samt kostnader för byggnadskontroll och utredningar.

Beslut har under året fattats om omputsning av samtliga fasader å kontorsfastigheten i Jönköping och om utbyte av all plåtgarnering på lister och fönsterbänkar mot sådan av koppar. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas uppgå till ca 125 000 kr.

Kontorsfastigheten i Karlstad har utsatts för vissa sättningsskador i samband med grundgrävningensarbeten för en byggnad som uppförts å en angränsande tomt. Överenskommelse om reglering av dessa skador har träffats mellan riksbanken och det försäkringsbolag som i detta avseende representerar ägaren till ifrågasvarande grannfastighet.

§ 30.

På framställning av fullmäktige, som den 4 augusti 1960 godkänt nytt sedelpapper för tryckning av 5-kronesedlar å sedeltryckeriets helrotationsmaskin, har Kungl. Maj:t den 9 november 1962 utfärdat kungörelse (nr 564) om utgivande av riksbankssedlar å fem kronor med vissa förändringar i papperets utseende. Dyliga sedlar har enligt beslut av fullmäktige fått utgivas i den allmänna rörelsen fr. o. m. den 3 december 1962.

§ 31.

Nya kollektivavtal för arbetarpersonalen vid pappersbruket och sedeltryckeriet har träffats för tiden den 1 februari 1962 — 31 januari 1964. Avtalet för pappersbrukets arbetare har sedermera kompletterats i vad avser lönerna under det andra avtalsåret. Vidare har nytt kollektivavtal för förmännen vid pappersbruket ingåtts för åren 1962 och 1963. Avtalen innebär viss höjning av tidigare utgående löner för berörda personalgrupper. För här

avsedda personalkategorier har fr. o. m. den 1 januari 1963 överenskommit om grupplivförsäkring, varvid i tillämpliga delar skall gälla vad därom stadgas i statens grupplivreglemente.

Beträffande de båda industrierna må vidare meddelas följande.

Pappersbruket: I likhet med vad som varit fallet de senaste åren har även under 1962 beställningar och leveranser av sedelpapper varit av ringa omfattning. Någon tillverkning eller bearbetning av *arksedelpapper* har icke förekommit under året. (Tillverkad och bearbetad mängd *arksedelpapper* uppgick under 1961 till ca 17,2 milj. och under 1960 till omkring 31,6 milj. sedelenheter.) Leveranser till sedeltryckeriet av tidigare tillverkat dylikt papper har under året uppgått till ca 7,71 milj. sedelenheter mot 35,9 milj. sedelenheter under närmast föregående år. Tillverkningen av *rullsedelpapper* har under 1962 uppgått till ca 37 ton; motsvarande siffra föregående år var ca 8 ton. Av den tillverkade kvantiteten *rullsedelpapper* har under 1962 ca 25 ton levererats till sedeltryckeriet för inkörning av och tryckning i helrotationsmaskinen.

Försäljningen av annat papper än sedelpapper, m. m. har under året uppgått till i runt tal 3,9 mkr mot ca 3,7 mkr under år 1961.

Beträffande nyanskaffningar och större reparationer kan nämnas, att en vithetsmätare anskaffats till brukets laboratorium och att omknivning av en holländarekubb utförts till en sammanlagd kostnad av omkring 36 000 kr.

Arbetena fortgår inom det i tidigare berättelser omnämnda bergskyddsrummet. Hittills nedlagda kostnader uppgår till ca 143 000 kr.

Moderniseringen och reparationen av brukets bostäder har fortgått planenligt.

Vid utgången av år 1962 uppgick antalet anställda vid bruket till 19 tjänstemän, 6 förmän samt 64 manliga och 33 kvinnliga kollektivavtalsanställda arbetare (därav 4 deltidsanställda), vartill kommer städningpersonal och 5 tillfälligt anställda arbetare å byggnadsavdelningen. Motsvarande antal fast anställda vid 1961 års utgång utgjorde resp. 18, 6, 64 och 37.

Med anledning av riksdagsrevisorernas yttrande i samband med den 1961 verkställda granskningen av riksbanken har fullmäktige tillkallat f. d. chefen för AB Statens Skogsindustrier, direktören Knut O. Norlin att verkställa en genomgång och granskning av förutsättningarna för brukets verksamhet i nuvarande eller modifierad uppläggning.

Sedeltryckeriet: Under år 1962 levererade sedeltryckeriet (sedelkontoret, se härom nedan) till riksbankens huvudkontor omkring 46,2 milj. sedelenheter mot omkring 46,7 milj. sedelenheter föregående år. De relativt låga leveranssiffrorna beror på den omställning av tryckeriets produktion som skett i syfte att successivt kunna övergå till tryckning av flertalet sedelvalörer i den installerade helrotationsmaskinen. Av årets leveranser har omkring 4,1 milj. sedelenheter 5-kronesedlar tryckts i helrotationsmaskinen. Såsom omnämndes i

1961 års förvaltningsberättelse har papperet för dessa sedlar försetts med annat vattenmärke än tidigare samt med säkerhetstråd i stället för fiberband (se ovan § 30).

Med anledning av produktionsomläggningen har **ändrade kontrollföreskrifter** beträffande sedeltillverkningen beslutats för tiden fr. o. m. den 1 juli 1962. De arbetsuppgifter, vilka tidigare åvilat det under huvudkontoret sorterande sedelkontoret, har därvid överförts till sedeltryckeriet. Sedelkontoret har i samband därmed upphört.

De under tidigare år påbörjade reparationsarbetena inom äldre lokaler har fortsatts under året genom att lunchlokalerna, varuhiss och elcentral reparerats och moderniserats. Kostnaderna härför har uppgått till omkring 120 000 kr, varav omkring 20 000 kr för inventarier till lunchlokalerna.

Avsikten var ursprungligen, att helrotationsmaskinen skulle utrustas med fullständig elektronisk registerkontrollanläggning till ett beräknat pris av omkring 150 000 kr. Med hänsyn till beloppets storlek samt svårigheten att avgöra, i vilken utsträckning dylik utrustning erfordrades, beslöts emellertid vid beställningen av helrotationsmaskinen att avvakta maskinens provkörning, innan definitiv ställning togs i frågan. Under inkörningen erhållna erfarenheter har givit vid handen, att åtminstone en del av ifrågavarande registerkontrollanläggning är nödvändig, varför sådan utrustning under året inköpts för ett belopp av omkring 66 000 kr. I tidigare förvaltningsberättelser förebådad anskaffning av kompletterande nummerverk till helrotationsmaskinen har under året ägt rum till en kostnad av omkring 25 000 kr.

För att öka sedeltryckeriets kapacitet i fråga om annat värdetryck än sedlar och som en beredskapsåtgärd för sedelframställning har beslutats om inköp av en svensk tvåfärgsoffsetmaskin till ett pris av 159 000 kr. Till beloppet kommer allmän varuskatt och vissa montagekostnader.

Maskiner och inventarier har i övrigt inköpts för sedeltryckeriet för en sammanlagd kostnad av omkring 85 000 kr.

Vid utgången av december 1962 uppgick personalen vid sedeltryckeriet till 34 tjänstemän samt 37 manliga och 24 kvinnliga kollektivavtalsanställda arbetare. (Motsvarande antal vid utgången av föregående år — inklusive vid sedelkontoret anställd personal — var resp. 33, 46 och 14.) Härtill kommer städningsspersonal samt 10 tillfälligt anställda timavlönade äldre nattvakter och arbetare. Därutöver tjänstgör vid sedeltryckeriet 6 sedelräkningsbiträden, vilka redovisas bland huvudkontorets personal (se § 26).

De belopp, som i riksbankens bokslut upptagits såsom riksbankens kostnader för pappersbruket och sedeltryckeriet, anger endast de nettosummor, som under året utbetalats till dessa industrier. Först när boksluten för industrierna föreligger blir det möjligt att bilda sig en uppfattning om resultatet av verksamheten under året.

§ 32.

För riktigheten av de å sid. 34—40 lämnade sifferuppgifterna svarar bankkamrerarna Axel Rosengren och Stig Franzén, vilka undertecknat resp. kontraherat riksbankens bokslut.

§ 33.

Inspektioner av avdelningskontoren har under år 1962 verkställts av vice riksbankschefen Jøge vid kontoren i Kalmar och Karlskrona; av bankdirektören Ekengren vid kontoren i Malmö, Halmstad, Härnösand och Växjö samt tillsammans med bankokommissarien Åke Gustafsson vid kontoret i Karlstad och tillsammans med bankokommissarien Kurt Eklöf vid kontoren i Luleå och Umeå;

av bankdirektören Åkermalm vid kontoret i Uppsala samt tillsammans med bankokommissarien Gustafsson vid kontoret i Vänersborg och tillsammans med bankokommissarien Helge Borggren vid kontoret i Örebro;

av bankdirektören Callans tillsammans med bankokommissarien Sture Laurén vid kontoren i Göteborg, Falun, Linköping, Visby och Västerås;

av bankokommissarien Laurén vid kontoret i Nyköping; samt

av bankokommissarien Borggren vid kontoren i Gävle, Jönköping, Kristianstad, Mariestad och Östersund.

Föreskrivna inventeringar och undersökningar av huvudkontorets kassor och förvaringsrum ävensom av Tumba pappersbruks och sedeltryckeriets kassor har ägt rum.

Revision genom därtill av chefen för revisionsavdelningen utsedda tjänstemän har under året verkställts vid samtliga avdelningskontor.

Berättelser från bankens samtliga avdelningskontor bilägges.

Stockholm den 10 januari 1963.

PER EDVIN SKÖLD

RAGNAR PERSSON

PER ÅSBRINK

GUSTAF KOLLBERG

EMIL AHLKVIST

GUNNAR SVÄRD

TORSTEN BENGTON

/ Karin Winberg

**Berättelse över förvaltningen av
Riksbankens Jubileumsfond**

I skrivelse den 13 april 1962 meddelade riksdagen att den bifallit bankofullmäktiges framställning av den 1 mars 1962 (bankoutskottets utlåtande nr 13) rörande användningen av riksbankens vinst för år 1961 och dispositionen av överskotten å riksbankens rörelse. Riksdagens beslut innebar bl. a., att av riksbankens tillgångar värdepapper till ett bokfört belopp av 250 mkr skulle tillföras en *riksbankens jubileumsfond*, vars avkastning i anslutning till riksbankens 1968 inträffande trehundraårsjubileum skall användas till understödjande av till Sverige knuten vetenskaplig forskning. I enlighet därmed beslöt fullmäktige den 3 maj 1962, att obligationer till ett sammanlagt bokföringsvärde av 249 998 750 kronor skulle avskiljas för ändamålet. Obligationerna har sedermera för jubileumsfondens räkning inlagts i depå hos riksbankens depositaexpedition.

Till fonden har under år 1962 inlutit räntor till ett belopp av 4 375 000 kronor motsvarande förfallande kuponger på två av de i fonden representerade obligationslånen. Av beloppet har till riksbanken erlagts 3 345 836 kronor och 88 öre, utgörande banken tillkommande kupongränta för tiden fram till den 3 maj 1962. Fondens under året uppburna ränteinkomster kom därigenom att netto uppgå till 1 029 163 kronor och 12 öre. Under året upplupna men ej uppburna räntor har ännu icke bokförts. Fonden har sålunda endast tillgodoförts på kupongdagarna utbetalade räntor.

Fondens ställning per den 31 december 1962 framgår av följande utdrag ur räkenskaperna, som upptar obligationerna till de bokföringsvärden, varmed de överfördes till fonden.

Balansräkning

per den 31 december 1962

Tillgångar

Svenska statens 3,5 % obl. 1944 15/12	Kr. 25 002 000:—
» » 3 % » 1946 1/2	» 24 997 500:—
» » 4,5 % » 1956 20/3	» 75 000 250:—
Konungariket Sveriges stadshypotekskassa	
3 % obl. 1946 15/4	» 25 003 000:—
3,5 % » 1950 15/10	» 49 998 000:—
3,5 % » 1952 15/4	» 49 998 000:—
På räkning i riksbanken	» 1 029 163:12
	Kr. 251 027 913:12

Skulder

Kapitalkonto	Kr. 251 027 913:12
--------------------	--------------------

Vinst- och förlusträkning
för år 1962

Utgifter

Per den 3 maj 1962 upplupna, riksbanken tillgodoförda		
räntor	Kr.	3 345 836: 88
Fonden tillgodoförd ränteinkomst	»	1 029 163: 12
	Kr.	4 375 000: —

Inkomster

Influtna räntor	Kr.	4 375 000: —
-----------------------	-----	--------------

Stockholm den 10 januari 1963.

PER EDVIN SKÖLD

RAGNAR PERSSON

PER ÅSBRINK

GUSTAF KOLLBERG

EMIL AHLKVIST

GUNNAR SVÄRD

TORSTEN BENGTSON

/ Karin Winberg

Valutastyrelsens berättelse

Till Herrar Fullmäktige i Sveriges Riksbank

Valutastyrelsen får härmed lämna följande berättelse för år 1962 angående sitt verksamhetsområde.

Förordnande gavs under året om fortsatt valutareglering intill den 1 juli 1963.

Betalningsförbindelserna med Bulgarien överfördes under året på multilateral basis. Härefter kvarstår bilateral reglering av betalningarna med endast fem länder, nämligen Rumänien, Sovjetunionen, Tjeckoslovakien, Ungern och Östtyskland.

Såsom framgick redan av föregående års berättelse tillämpas icke längre några restriktioner beträffande *löpande betalningar*. Valutabankerna har enligt generella bemyndiganden kunnat utföra dylika betalningar till och från utlandet. I avsikt att ernå ytterligare administrativ förenkling beträffande betalningar av mindre belopp har gränsen för valutabankernas bemyndiganden att utan någon som helst prövning av ändamålet utföra betalningar till och från utlandet under året höjts från 100 till 500 kronor.

Vad beträffar *kapitalrörelserna* har i stort sett samma praxis tillämpats som under föregående år. Liberalare regler för valutatilldelning för inköp av fastighet eller lägenhet i utlandet för rekreationsändamål har införts under året. Tidigare kunde privatpersoner påräkna valutatilldelning för sådant förvärv, därest fastighetens värde icke översteg 50 000 kronor. Valutatilldelning lämnas numera för inköp av fastighet till ett pris av högst 75 000 kronor.

På de *kommersiella krediternas* område har den redan tidigare för valutabankerna gällande rätten att under vissa betingelser diskontera exportväxlar i utlandet utvidgats på så sätt att tillstånd till sådan diskontering efter ansökan i princip lämnas även exportörerna själva.

Intresset från näringslivets sida för upptagande av lån och krediter utomlands har under året minskat jämfört med år 1961, vilket åtminstone delvis torde sammanhånga med att tillgången på kapital på den inhemska kreditmarknaden ökat under året. Framställningar om *finansiell upplåning* utomlands har under året bifallits för tillsammans 616 mkr jämfört med 755 mkr under 1961. De bifallna framställningarna avsåg liksom år 1961 i stort sett varvs och redares lån för fartygsbyggen (249 mkr), övriga svenska exportindustriers lån (18 mkr), finansiering av investeringar i utlandet (46 mkr) samt utländska bolags finansiering av dotterbolag i Sverige (296 mkr). Tillstånden har hittills utnyttjats till ett belopp av 289 mkr, varav 46 mkr för användning utomlands.

Vid prövning av ansökningar om tillstånd till *direkta investeringar i utlandet* har samma liberala praxis tillämpats som under de senaste åren; under året

inkomna ansökningar har praktiskt taget undantagslöst bifallits. Sammanlagt har tillstånd under 1962 lämnats för 430 mkr.

Tillstånden till *direkta investeringar från utlandets sida i Sverige* uppgick under året till 322 mkr, innebärande en markant ökning jämfört med 1961 års siffra, 166 mkr.

I valutastyrelsens berättelse för år 1961 konstaterades, att utnyttjandet av tillstånden till direkta investeringar i utlandet icke närmare kunde angivas, beroende på att de för riksbanken tillgängliga uppgifterna som regel icke utgjorde tillräckligt underlag för en mera tillförlitlig statistik. Ett försök har i år gjorts att genom införskaffande av upplysningar vid direkta förfrågningar komplettera nyssnämnda uppgifter beträffande utnyttjandegraden av beviljade tillstånd icke blott beträffande direkta investeringar i utlandet utan även beträffande direkta investeringar från utlandets sida i Sverige.

Närmare uppgifter om de direkta investeringarna lämnas i bifogade promemoria.

Avslutningsvis kan nämnas att den på hösten 1960 tillsatta kommittén för utredning rörande valutaregleringen (valutakommittén) den 23 oktober 1962 avgivit en promemoria (stencilerad) med förslag till ändringar i valutaförfattningarna. Promemorian utmynnar i förslag om att valutaförordningens förbud skall bibehållas väsentligen oförändrade men att i förordningen skall införas dels en bestämning av begreppet löpande betalningar, dels undantag från förordningens förbud innebärande att sådana betalningar icke skall omfattas av valutaregleringen. Kommittén föreslår vidare, att postbanken får möjlighet att bli valutabank, varjämte viss överarbetning av valutaförordningens förverkanbestämmelser gjorts.

Å valutastyrelsens vägnar:

Sven Joge

A. Lundgren

Stockholm den 29 december 1962

PM

Tillstånd till direkta investeringar i utlandet lämnades under 1962 för ett sammanlagt belopp av 430 mkr. Härav utnyttjades under året ca 60 % eller 259 mkr. Utnyttjandet skedde i något långsammare takt än under 1961, då givna tillstånd på 345 mkr utnyttjades med 282 mkr eller ca 82 %.

I tabell 1 redovisas totalbeloppen av de investeringstillstånd, som givits under åren 1955—1962. Den för tidigare år noterade ökningen av totalbeloppen har fortsatt även under 1962.

Tabell 1. Tillstånd till investeringar i utlandet

	Mkr							
	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Totalt	136,6	135,4	191,3	170,8	356,6 ¹	288,3	345,5 ^{2,3}	430,1 ^{2,3}
Härav: EFTA	28,1	14,7	35,9	18,7	32,0	44,5	53,9	133,5
EEC	28,6	29,7	43,1	40,1	162,2 ¹	65,1	78,4	154,6
Nordamerika ..	11,8	20,1	46,4	18,4	62,7	9,0	12,0	51,9
U-länder ⁴	62,5	63,5	61,3	88,1	91,8	149,8	183,2	42,9

EFTA = Danmark, Norge, England, Portugal, Schweiz, Österrike

EEC = Belgien, Frankrike, Holland, Italien, Luxemburg, Västtyskland

¹ Beloppet inkluderar extraordinärt stora reinvesteringar av vinstmedel, 117 mkr, företagna till följd av utländska skattebestämmelser.

² Fr. o. m. 1961 inkluderar i beloppen även upplåning i utlandet för investering därstädes.

³ Investeringsformerna (mkr):

	1961	1962
Kontanter	209,4	261,6
Varor och tjänster	15,6	14,2
Omläggning av lån	0,4	1,4
Utnyttjande av varufordran	19,2	33,7
» » vinstmedel	39,9	70,3
» » licensavgifter	12,0	1,5
Ianspråktagande av värdepapper	1,7	1,2
Upplåning i utlandet	47,3	46,2
Summa mkr	345,5	430,1

Härav har såsom lån från investerarnas sida tillhandahållits

	67,3	131,3
--	------	-------

⁴ Siffrorna uppvisar till följd av viss omgruppering av länderna smärre avvikelser i förhållande till i tidigare årsredogörelser angivna.

I fråga om fördelningen av investeringstillstånden på olika områden märkes en ökning under 1962 för EFTA med ca 80 mkr och för EEC med ca 75 mkr. Detta innebär en ökning från föregående år med 148 % för EFTA och 97 % för EEC. Mellan 1960 och 1961 utgjorde de procentuella ökningarna 21 % för EFTA och 20 % för EEC. Minskningen av investeringarna i U-länderna framstår som påfallande stor men förklaras bl. a. av att de på de svenska intressenterna fallande investeringarna i Lamcoprojektet i Liberia fullgjorts under tidigare år.

I tabell 2 upptages under 1961 och 1962 lämnade investeringstillstånd samt deras utnyttjande med fördelning på verksamhetstyp och geografiska områden. Med försäljningsbolag avses här sådana bolag, vilkas ändamål enbart är att sälja svenska exportprodukter utomlands, medan gruppen »övriga» huvudsakligen omfattar utvinnings-, tillverknings- och sammansättningsföretag (produktionsbolag). Den senare gruppen är i många fall även avnämare och försäljare av svensk export, totalt sett i mycket stor omfattning. Som framgår av tabellen har en betydande ökning skett av de totala tillstånden till investering i försäljningsbolag, nämligen från ca 20 mkr under 1961 till ca 72 mkr under 1962. Kapitalkottet för nybildning av dylika bolag har varit av något mindre omfattning än under 1961, och investeringstillstånden under 1962 har följaktligen i huvudsak avsett utökning av redan existerande försäljningsbolag. Den största ökningen har beträffande försäljningsbolagen skett för EEC-området och Nordamerika med vardera ca 19 mkr. För EFTA och U-länderna noteras en ökning med ca 5 mkr för vardera området.

I fråga om produktionsbolagen, som i regel är betydligt mera kapitalkrävande än försäljningsbolagen, har tillstånd till investeringar under 1962 givits för ett belopp av ca 358 mkr mot ca 326 mkr under 1961 — en ökning med ca 10 %. Största andelen faller på EEC och EFTA med ca 130 respektive ca 120 mkr, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år med ca 79 % för EEC och med ca 167 % för EFTA. Även i fråga om produktionsbolagen har investeringstillstånden för utökning av redan existerande bolag uppgått till högre belopp än tillstånden för nybildning. För EEC uppgick sålunda tillstånden för investering i äldre produktionsbolag till ca 90 mkr, medan tillstånden till investering i nya sådana uppgick till ca 40 mkr. Motsvarande siffror för EFTA var ca 75 mkr respektive ca 45 mkr, för Nordamerika ca 30 mkr respektive endast 0,4 mkr samt för U-länderna ca 23 mkr respektive ca 12 mkr.

Tabell 2. Tillstånd till investeringar i utlandet samt dessas utnyttjande med fördelning på verksamhetstyp och geografiska områden

Mkr

	1961				1962		
	Antal	Belopp	Därav utnyttjat 1961 1962		Antal	Belopp	Därav utnyttjat
<i>Totalt</i>		345,5	282,2	24,2		430,1	259,4
försäljningsbolag		19,5				72,0	
övriga		326,0				358,1	
därav nya under året	170	105,1			150	104,9	
försäljningsbolag	81	10,8			69	7,9	
övriga	89	94,3			81	97,0	
<i>Härav:</i>							
<i>EFTA</i>		53,9	50,1	2,8		133,5	77,9
försäljningsbolag		8,9				13,4	
övriga		45,0				120,1	
därav nya under året	70	21,7			67	47,7	
försäljningsbolag	36	5,5			34	3,0	
övriga	34	16,2			33	44,7	
<i>EEC</i>		78,4	53,7	9,9		154,6	97,3
försäljningsbolag		5,6				24,2	
övriga		72,8				130,4	
därav nya under året	51	23,6			34	42,4 ¹	
försäljningsbolag	26	1,7			14	2,6	
övriga	25	21,9			20	39,8	
<i>Nordamerika</i>		12,0	12,0			51,9	33,6
försäljningsbolag		2,2				21,2	
övriga		9,8				30,7	
därav nya under året	9	1,7			11	1,8	
försäljningsbolag	7	1,6			8	1,4	
övriga	2	0,1			3	0,4	
<i>U-länder</i>		183,2	149,3	6,5		42,9	22,9
försäljningsbolag		2,8				8,1	
övriga		180,4				34,8	
därav nya under året	29	44,6			23	12,6	
försäljningsbolag	7	1,7			5	0,7	
övriga	22	42,9			18	11,9	

¹ Här ingår ca 5,9 mkr för investeringar i produktionsföretag i skilda EEC-länder, beträffande vilket belopp uppgift om antalet företag saknas.

Under 1961 lämnade tillstånd till investeringar har sammanlagt under 1961 och 1962 utnyttjats till ca 89 %. Fördelar man investeringarna på länderområden, är utnyttjandegraden för EFTA ca 98 %, för EEC ca 82 %, för Nordamerika 100 % och för U-länderna ca 85 %.

1962 års tillstånd har givetvis ännu ej hunnit utnyttjas i samma grad. Procentalen för utnyttjandet under 1962 av tillstånd lämnade detta år är sålunda: totalt ca 60 %, EFTA ca 58 %, EEC ca 63 %, Nordamerika ca 65 % och U-länderna ca 53 %.

För ordningens skull bör påpekas, att siffrorna för utnyttjandet av lämnade tillstånd på grund av bristfälligheter i det statistiska materialet bör betraktas som approximativa.

Tillstånd till direkta investeringar i Sverige från utlandets sida har under året lämnats för 321,9 mkr, vilket innebär en ökning med ca 93 % från 1961. Av tabell 3 framgår att de ökade investeringarna enbart gjordes från EFTA-länderna. Investeringarna från EEC visade jämfört med 1961 en minskning på ca 2 mkr och investeringarna från Nordamerika en relativt stor minskning på ca 41 mkr.

Tabell 3. Tillstånd till investeringar i Sverige

	Mkr			
	1960	1961	1962 Tillstånd	1962 Utnyttjat
Totalt	134,3	166,4	321,9	196,9
Härav: EFTA	91,2	49,4	247,1	144,1
EEC	9,9	48,5	46,9	39,5
Nordamerika	33,0	68,0	27,1	12,6

EFTA = Danmark, Norge, England, Portugal, Schweiz, Österrike

EEC = Belgien, Frankrike, Holland, Italien, Luxemburg, Västtyskland

I föregående stycke nämnda investeringstillstånd fördelar sig, såsom framgår av tabell 4, med 52 mkr på försäljningsbolag och 270 mkr på produktionsbolag. Av det senare beloppet hänför sig 235 mkr till EFTA, 20 mkr till EEC och 14 mkr till Nordamerika. Nyinvesteringarna i produktionsbolag utgör för EFTA, EEC respektive Nordamerika 183 mkr, 4 mkr respektive 0,8 mkr.

Under 1962 lämnade tillstånd har under året utnyttjats till ca 61 %. Fördelar man investeringarna på länderområden, är utnyttjandegraden för EFTA ca 58 %, för EEC ca 84 % och för Nordamerika ca 46 %.

Tabell 4. Tillstånd till investeringar i Sverige från utlandets sida under 1962 samt dessas utnyttjande med fördelning på verksamhetstyp och geografiska områden

	Tillstånd		Utnyttjat	
	Antal	Belopp	Antal	Belopp
<i>Totalt</i>		321,9		196,9
försäljningsbolag		52,4		41,9
övriga		269,5		155,0
därav nya under året	91	197,9	77	143,1
försäljningsbolag	58	9,0	48	6,1
övriga	33	188,9	29	137,0
Härav:				
<i>EFTA</i>		247,1		144,1
försäljningsbolag		11,8		10,8
övriga		235,3		133,3
därav nya under året	49	186,1	43	135,1
försäljningsbolag	30	2,8	26	2,5
övriga	19	183,3	17	132,6
<i>EEC</i>		46,9		39,5
försäljningsbolag		27,1		21,9
övriga		19,8		17,6
därav nya under året	15	7,9	13	6,4
försäljningsbolag	12	3,5	10	3,1
övriga	3	4,4	3	3,3
<i>Nordamerika</i>		27,1		12,6
försäljningsbolag		13,3		8,9
övriga		13,8		3,7
därav nya under året	13	3,4	9	1,0
försäljningsbolag	9	2,6	6	0,2
övriga	4	0,8	3	0,8